

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Šárka BACHANOVÁ

**Změny územní diferenciaci náboženského
vyznání obyvatelstva okresu Uherské Hradiště**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2015

Bibliografický záznam

Autor (osobní číslo): Šárka Bachanová (R12769)
Studijní obor: Učitelství geografie pro SŠ (Bi-Z)

Název práce: Změny územní diferenciacce náboženského vyznání obyvatelstva okresu Uherské Hradiště
Title of thesis: Development of spatial structure of religious affiliation in the District of Uherské Hradiště

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.
Rozsah práce: 57 stran, 6 vázaných příloh

Abstrakt: Bakalářská práce se zabývá hodnocením změn náboženského složení obyvatelstva na území okresu Uherské Hradiště od roku 1880 do současnosti. Podkladem jsou data ze sčítání, která charakterizují vývoj v zastoupení jednotlivých náboženských skupin na úrovni obcí. V závěru práce je na základě indexu ateizace zhodnocena současná míra sekularizace a snaha o její interpretaci.

Klíčová slova: religiozita, náboženské vyznání, sčítání lidu, index ateizace, okres Uherské Hradiště

Abstract: This bachelor thesis deals with the assessment of changes in the religious composition of the population in the District of Uherské Hradiště from 1880 to the present. It is based on data from censuses, characterizing the development in representation of different religious groups at the municipal level. The conclusion includes an evaluation of the degree of secularization by means of an index of atheism and its interpretation.

Keywords: religiosity, religious confession, census, the index of atheism, the District of Uherské Hradiště

Prohlašuji tímto, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením RNDr. Miloše Fňukala, Ph.D., s použitím informačních zdrojů, které jsem řádně uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci 30. 4. 2015

.....

Šárka Bachanová

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří se jakkoli podíleli na tvorbě a zpracování této bakalářské práce, zejména mému vedoucímu, panu RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D., za jeho odborné vedení, užitečné rady a připomínky. Děkuji také panu Mgr. Miloslavu Šerému, Ph.D., za projevenou ochotu a poskytnutí dat.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Přirodovědecká fakulta
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Šárka BACHANOVÁ**
Osobní číslo: **R12769**
Studijní program: **B1501 Biologie**
Studijní obory: **Geografie**
Biologie
Název tématu: **Změny územní diferenciacce náboženského vyznání obyvatel-
stva okresu Uherské Hradiště**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je popsat a interpretovat změny územní diferenciacce náboženského vyznání obyvatelstva současného okresu Uherské Hradiště v období od roku 1869 do současnosti (předběžně změny mezi lety 1869, 1910, 1930, 1991 a 2011).

Rozsah grafických prací: **Podle potřeb zadání**

Rozsah pracovní zprávy: **5 000 - 8 000 slov**

Forma zpracování bakalářské práce: **tisková/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. přehledy religiální geografie - MATLOVIČ, R.: Geografia religii. Náčrt problematiky. Prešov 2001. KOMOROVSKÝ, J.: Religionistika: Veda o náboženstvách sveta a jej pomocné disciplíny. Bratislava 2002. HAVLÍČEK, T.: Nové trendy výzkumu v religiální geografii. In: Švec, P., Vančura, M. (eds.), Česká geografie v evropském prostoru - Vyžádané přednášky, Sociogeografické procesy. Sborník příspěvků z XXI. sjezdu ČGS, České Budějovice 2007.

2. katalogy diecézí, schematismy, seznamy matričních obvodů, katechismy - HRUDNÍKOVÁ, M.: Katolická ročenka 95. Kostelní Vydří 1995. PALA, J.: České diecéze v datech a jejich biskupové. Olomouc 1994.

3. dějiny církve - KADLEC, J.: Přehled českých církevních dějin. 2.díl. Praha 1991. MRÁČEK, P.: Stručná příručka církevních dějin. Olomouc 1995. VOJTÍŠEK, Z.: Encyklopedie náboženských směrů v České republice. Praha 2004.

4. mapy administrativního členění a religiozity obyvatelstva - Katolická církev v České republice. Kostelní Vydří 1997.

5. církevní tisk - Katolický týdeník apod.

6. statistické přehledy a lexikony ČSÚ

7. internetové zdroje - Religiální krajina <http://www.religion-landscape.cz/>

Vedoucí bakalářské práce: **RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání bakalářské práce: **24. dubna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

L.S.

Prof. RNDr. Ivo Frábort, CSc., Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Sazzyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 24. dubna 2014

Obsah

1. Úvod	8
2. Cíl a metody práce	9
3. Náboženství a jeho výzkum v geografii.....	12
4. Teoretická východiska práce	16
4. 1 Vymezení základních pojmů.....	16
4. 2 Religionistika jako vědní disciplína.....	19
4. 3 Situace české religionistiky.....	20
4. 4 Religiózní geografie.....	21
5. Základní charakteristika okresu Uherské Hradiště	25
6. Náboženská víra obyvatelstva uherskohradištského okresu ve sčítáních.....	28
6. 1 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 1880	28
6. 2 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 1910	29
6. 3 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 1930	33
6. 4 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 1991	36
6. 5 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 2011	37
7. Posouzení vývoje náboženského složení.....	42
7. 1 Bazický index.....	43
7. 2 Index ateizace.....	45
8. Závěr	49
Summary.....	53
Seznam použité literatury	54
Seznam příloh.....	57

1. Úvod

Co si představíme, když se řekne víra? Pod tímto pojmem si každý člověk může představit něco jiného. Avšak s jistotou víme, že si na ni nemůžeme sáhnout, je nehmatatelná. Přesto je pro mnoho lidí velmi důležitá a významná. Představuje pro ně sebevědomí prostřednictvím důvěry v Boha, v něco, co nemůžeme dokázat a co nás přesahuje. V dnešní době, která je plná vědy a techniky, však už lidem nestačí jen v něco věřit, ale chtějí důkazy, které žádné náboženství není schopno poskytnout. Může to být jedním z důvodů, proč ve 20. století postupně začíná klesat počet věřících lidí.

Co se týče nedávné minulosti, téměř všichni lidé se hlásili k nějaké víře, ačkoli věděli, že za svou víru mohou být stíháni. Dnešní doba velmi pokročila ve smyslu svobody náboženského vyznání obyvatelstva. Můžeme si sami zvolit církev podle vlastního uvážení, svědomí a přesvědčení. Přesto se v současnosti obyvatelé stále méně hlásí k určitému vyznání a jemu příslušné církvi. Přitom víra je jedna z lidských vlastností, která nepřipouští kompromis. Člověk buď víru má, nebo nemá. Pak už jen záleží na každém zvlášť, zda ji bude projevovat veřejně jako součást svého života nebo ne. To je také důvodem špatné „měřitelnosti“ náboženského vyznání obyvatelstva.

Hlavním způsobem „měření“ víry v České republice použitelným v geografickém výzkumu je sčítání lidu. V první polovině 20. století obyvatelé vyplňovali do sčítacích archů svou příslušnost k církvi, v opačném případě byli zařazeni mezi lidi bez vyznání. Od roku 1960 byla otázka na náboženství ze sčítacích archů zcela vypuštěna, zpětně byla zavedena až v roce 1991. V posledních dvou sčítáních se otázka víry stala zcela dobrovolnou a mnoho lidí využilo možnosti na ni neodpovědět. Proto je možné pokles věřících obyvatel zaznamenaný u nás v letech 1991, 2001 a 2011 jen obtížně interpretovat: jde o reálný odklon lidí od víry, o to, že se nejsou schopni ztotožnit s konkrétní církví, nebo jen o důsledek jejich neochoty vyplnit příslušnou kolonku ve sčítacím archu. Bakalářská práce, která se bude zabývat religiozitou na území Uherského Hradiště, by měla nalézt na tuto otázku odpověď.

2. Cíl a metody práce

Cílem této bakalářské práce je popsat a interpretovat změny počtu a podílu obyvatel různého náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště. Hlavním cílem je zjistit, jak se změnilo územní rozložení náboženských skupin od druhé poloviny 19. století do současnosti, tedy do posledního sčítání v roce 2011, a v jakém měřítku zde došlo k sekularizaci a ateizaci společnosti.

Základem pro zpracování této práce bylo studium literatury, která je shrnuta v kapitole 3. Jsou zde zmíněny základní publikace a prameny, dotýkající se tohoto tématu. Jedná se o více podoborů. Nejdříve byla prostudována literatura zabývající se religionistikou a studiem náboženství. Další díla se věnují historickému vývoji církve a jejích dějin. Také bylo třeba seznámit se s literaturou, orientovanou na religiózní geografii. Zmíněni jsou mimo jiné také zahraniční autoři, kteří se zabývají náboženstvím z geografického hlediska. V poslední části této kapitoly jsou shrnuty demograficky zaměřené publikace a internetové zdroje sloužící k získání dat o náboženské struktuře obyvatelstva, církevních institucích a religiózních výzkumech.

Následující kapitola se zaměřuje na vymezení základních pojmů o náboženství a na teoretické nastínění religionistiky a religiózní geografie, pod kterou spadá samotná práce. Je zde popsán vývoj a hlavní předmět zájmu tohoto vědního oboru.

Pro lepší pochopení poměrů v okrese je v kapitole 5 uvedena základní sociálně-geografická charakteristika tohoto okresu. Získané údaje jsou především ze stránek Českého statistického úřadu a Ministerstva práce a sociálních věcí. Je připojena mapa administrativních jednotek, která byla zpracována v programu ArcGIS 10.

Hlavní kapitola se týká posouzení náboženské struktury obyvatelstva. K jejímu zpracování byla použita statistická data z jednotlivých zájmových sčítání. Pro rok 1880, 1910 a 1930 byly využity publikace vydané k jednotlivým cenzům – *Special-Orts-Repertorium von Mähren* (1885), *Spezialortsrepertorium von Mähren* (1918) a *Statistický lexikon obcí v republice Československé: Země Moravskoslezská* (1935). Data z let 1991 a 2011 byla poskytnuta ČSÚ. Na základě těchto dat je zhodnocen postupný vývoj náboženské struktury obyvatelstva okresu jak v absolutních, tak relativních hodnotách. Toto zhodnocení bylo provedeno na úrovni obcí současného okresu Uherské Hradiště, což činí 78 obcí. V minulosti ale bylo obcí více, proto jsou hodnoty dříve samostatných obcí započítány do hodnot současných obcí, s kterými se v průběhu času spojily. Tento případ se týká Bojkovic (spojeno s obcemi Bzová, Krhov

a Přečkovice), Místřice (spojeno s obcí Javorovec), Bílovic (spojeno s obcí Včeraly), Hradčovic (spojeno s Lhotkou), Březové (spojeno s obcí Olšovec), Ostrožské Nové Vsi (spojeno s Chylicemi), Uherského Ostrohu (spojeno s Ostrožským předměstím a Kvačicemi), Uherského Brodu (spojeno s obcemi Maršov, Újezd, Těšov a Havřice) a Uherského Hradiště (spojeno s obcemi Jarošov, Derfle, Mařatice, Míkovice a Vésky). Kapitola je doplněna mapami náboženského složení vytvořenými metodou kartodiagramu, příp. kartogramu, v programu ArcGIS 10, a grafy vytvořenými v Microsoft Excel 2007.

Sedmá kapitola se zabývá posouzením vývoje počtu věřících a počtu obyvatelstva, hlásícího se ke katolické víře, pomocí bazického indexu. Jedná se o ukazatel se stálým základem, který charakterizuje celkový vývoj za určitou uplynulou dobu (v našem případě od roku 1880 do roku 2011) a jeho interpretace je tedy vztažena k počátečnímu období. Vypočítá se podle vzorce:

$$B_i = 100 \cdot \frac{X_i}{X_b}$$

kde X_i je hodnota ukazatele v i -tém období ($i = 1910, 1930, 1991$ a 2011) a X_b je hodnota ukazatele v základním, počátečním období ($b = 1880$).

Dalším ukazatelem, použitým v této práci, je index ateizace, který slouží ke zhodnocení rozložení procesu sekularizace. Počítán byl na úrovni SO ORP okresu Uherského Hradiště, v rámci okresu a k porovnání také pro Českou republiku podle vzorce:

$$I_a = 100 \cdot \frac{a_{11} - a_{91}}{1 - a_{91}}$$

kde a_{11} (a_{91}) udává podíl obyvatel, kteří se v roce 2011 (1991) ve sčítacím archu přihlásili ke kategorii „bez vyznání“.

Index ateizace se počítá k celkovému počtu obyvatel. Ve sčítání 1991 a především v posledním sčítání 2011 se ale velká část populace k náboženskému vyznání nevyсловila, což způsobuje zkreslení hodnot indexu. Z tohoto důvodu jsou vypočítány hodnoty sekularizace také k počtu obyvatel, od kterých byli odečtení ti, kteří svou víru neuvedli. Tento druhý výpočet je v práci uveden jako index ateizace 2. Hodnoty obou jsou shrnuty v tabulkách a text je rovněž doplněn mapami, zpracovanými v ArcGIS 10.

V přílohách jsou přiloženy tabulky, obsahující data z jednotlivých sčítání a tabulka, kde jsou shrnuty hodnoty indexu ateizace a indexu ateizace 2 pro jednotlivé obce.

3. Náboženství a jeho výzkum v geografii

Pojem náboženství je téma, kterým se ve svých pracích zabývá velké množství českých i zahraničních autorů. Dílo **Člověk a náboženství** (Sokol 2003) popisuje tento fenomén a změnu jeho postavení ve vztahu k člověku v průběhu lidských dějin. Jeho autor se zmiňuje o náboženství jako o ohnisku společného a veřejného života a zároveň poukazuje na současnou moderní společnost, pro kterou už náboženství nehraje tak významnou roli.

Vymezením předmětu studia religionistiky a jejích základních pojmů se zabývá publikace **Úvod do religionistiky** (Vlček 2004). Snaží se nastínit vývoj vztahu člověka k božstvu a posvátnu na příkladu tří vybraných náboženství (judaismu, křesťanství a islámu). Dějiny religionistiky od antiky přes středověk, osvícenství, romantismus až po současnost jsou shrnuty v díle Břetislava Horyny a Heleny Pavlincové **Dějiny religionistiky: antologie** (2001). Autoři zmiňují na padesát především evropských religionistů a badatelů v tomto oboru, zvláště odborníků na sociologii a historii náboženství. Kromě nastínění životopisu jednotlivých osobností kladou důraz na jejich badatelskou a publikační činnost a přikládají výbor z díla. Významným českým religionistou je Ivan O. Štampach, který se ve svých pracích zabývá především současnou religiozitou, posuny náboženského paradigmatu a vztahem mezi náboženstvím a postmoderní kulturou (Horyna, Pavlincová 2001, 403). Štampach ve svém díle **Přehled religionistiky** (2008) přináší vymezení vědního oboru religionistiky, definici a typologii náboženství a zaměřuje se na přehled jednotlivých náboženských systémů. Závěrečné kapitoly se věnují změnám náboženského paradigmatu, nové religiozitě, sektářství a mezináboženským vztahům.

Dalším českým dílem, které se zabývá fenoménem náboženství je **Nástin religionistiky** (Heller, Mrázek 2004). Kniha v první části popisuje vztah náboženství ke křesťanství, přibližuje vznik, metodiku a rozdělení religionistiky a v neposlední řadě třídění náboženství z různých hledisek. Stejně jako již zmíněný Štampach poukazují autoři na potíže s klasifikací náboženství a na existenci celé řady návrhů na jeho typologii. Ve druhé části díla je věnována pozornost kmenovým, národním a nadnárodním náboženstvím a ve třetí části jsou probírány svaté časy, svaté osoby, svatá místa, svaté děje atd. Podobně jako výše zmíněné publikace je zaměřeno dílo Dalibora Hejny **Náboženství a společnost: věda o náboženstvích a její historické kořeny** (2010). Publikace spadá do sociologie náboženství, která je autorem

považována za jednu z nejrychleji se rozvíjejících religionistických disciplín. Popisuje religionistiku jako vědní obor a mapuje její historické kořeny.

Co se týká vývoje církve a církevních dějin, stojí za zmínku dílo Jaroslava Kadlece **Přehled českých církevních dějin 2** (1991). Nastiňuje vývoj církve v České republice v jednotlivých významných obdobích českých dějin. Tato kniha vznikala za socialistického režimu, což ovlivnilo její kvalitu a objektivitu. Na tyto nedostatky upozorňuje Pavel K. Mráček ve své knize **Stručná příručka církevních dějin** (1996). Pečlivě a důkladně zde zpracovává historii církve od počátků křesťanství až do současnosti. Další publikací zabývající se dějinami katolické církve je práce Augusta Franzena **Malé církevní dějiny** (1995). Významným dílem je **Atlas církevních dějin českých zemí 1918–1999** (Boháč 1999). Tento atlas obsahuje mapy dokládající vývoj církevní správy od vzniku Československa do konce 20. století. Vyobrazuje organizační strukturu křesťanských i nekřesťanských společenství a školních a sociálních zařízení. Stručné informace o katolické církvi u nás najdeme v encyklopedické příručce **Katolická ročenka 95: data, čísla, fakta** (Hrudníková, Krejčíř, Pala 1995). České diecéze a historický přehled všech jejích biskupů do roku 1994 je sepsán v publikaci **České diecéze v číslech a datech a jejich biskupové** (Pala 1994). Základní informace a rozdělení jednotlivých biskupství pak najdeme v brožurce **Katolická církev v České republice** (Česká biskupská konference 1997).

Vedle křesťanství se v České republice vyskytuje i několik dalších náboženství. Zdeněk Vojtíšek se zaměřuje na jejich charakteristiku ve svém díle **Encyklopedie náboženských směrů v České republice** (2004). Více se věnuje okrajovým a méně známým náboženským směrům (ezoterický, indický a čínský) na úkor známějších. Kromě základních informací shrnuje jejich historii na území naší republiky, podobu života a učení dané skupiny a připojuje ukázky jejich textů.

V této práci jde především o religiózní geografii, tedy o vzájemný vztah společnosti a prostředí a vliv geografického prostoru na religiozitu. Významná je publikace **Geografia religii** (2001), kterou zpracoval slovenský geograf René Matlovič. Práce se věnuje problematice geografie náboženství, vymezuje objekt jejího studia a její postavení v systému věd. Matlovič poukazuje na geografické aspekty náboženství a hodnotí jeho vztahy s přírodním prostředím a okolní socioekonomickou sférou (obyvatelstvem, politikou apod.). Dalším dílem zabývajícím se tímto tématem je **Geografie náboženství** (Kokaisl, 2009). Tato skripta shrnují všechny aspekty okolí, které mohou být náboženstvím přímo nebo nepřímo ovlivňovány. Stejně jako Matlovič

se autor snaží vysvětlit vztah mezi náboženstvím a geografii. Věnuje se vlivu tohoto fenoménu na obyvatelstvo (náboženské migrace), kulturu, rozmístění sídel, politiku apod. Dále připojuje přehled jednotlivých náboženství spolu s jejich rozšířením. Další publikací, kterou je vhodné zmínit, je učební text **Náboženství etnicko-kulturních makroregionů** (Skokan 2010). Autorovi jde o přiblížení rysů náboženství, které vznikají na základně jejich vztahu ke geografii, tedy pod vlivem etnicko-kulturních rozdílů v různých regionech.

Ze zahraniční literatury se vývojem a popisem náboženství z časového a geografického hlediska věnují Hopfe a Woodward ve svém díle **Religions of the world** (2009). Poskytují jasné vysvětlení rozdílných vyznání v rámci křesťanství. Další dílem je **Geography of religion: Where God lives, where pilgrims walk** (Esposito, Hitchcock 2006). Podchycuje nové chápání a vývoj světových náboženství od nejstarších kořenů po jejich současnou roli v moderní společnosti. Geografickým studiem tohoto fenoménu se zabývá též publikace **The geography of religion: Faith, place and space** (Stump 2008). Analyzuje faktory, které formovaly prostorové rozložení náboženských skupin a zkoumá snahy těchto skupin o získání kontroly nad světským prostorem v různém měřítku.

Problematika náboženství je tradičně zkoumána také demografy. Jejich literatura je významná především díky propojení náboženských znaků obyvatelstva s dalšími demografickými charakteristikami, a také díky propracované metodice sběru a zpracování dat. Z význačných českých demografů se náboženství věnují hlavně Pavlík, Rychtaříková a Šubrťová ve své knize **Základy demografie** (1986). Mezi další publikace patří **Mnohojazyčný demografický slovník** (2005) nebo **Demografie (nejen) pro demografy** (2009) od autorů Pavlíka, Kalibové a Vodákové. Co se týká problematiky demografie v České a Slovenské republice a vývoji metod jejího šetření, nabízí se zde publikace **Demografické metody a analýzy: Demografie české a slovenské populace** (Klufová, Poláková 2010). Významný je odborný demografický časopis **Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje**, který je vydáván Českým statistickým úřadem od roku 1959. Je dostupný elektronicky i v tištěné podobě a poskytuje základní demografická data a přehled populačního vývoje.

Kromě knižních publikací je možno využít i internetové zdroje. Pro základní informace o událostech z církevního prostředí slouží stránky České biskupské konference (cirkev.cz) nebo stránky Katolického týdeníku (katyd.cz), který rovněž vychází v tištěné podobě. Na webovém portálu „Religiózní krajina“

(religion-landscape.cz) je představen projekt geografického výzkumu zaměřeného na odraz náboženského vlivu na krajinu a sídla. Výstupem jsou články dvou odborníků, T. Havlíčka a M. Hupkové (2007, 2013).

Základním zdrojem dat a informací o obyvatelstvu včetně náboženské struktury je Sčítání lidu, domů a bytů v desetiletých intervalech realizované Českým statistickým úřadem. Různé religionistické otázky jsou také zahrnuty v příležitostných nebo opakovaných průzkumech, které jsou pořádány státními nebo soukromými organizacemi jako jsou Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) nebo Středisko empirických výzkumů (STEM).

4. Teoretická východiska práce

Při studiu náboženství se prolíná vícero vědních oborů jako je teologie, religionistika, historie, psychologie, sociologie a geografie. Má tedy interdisciplinární charakter (Sokol 2010, 5). V této kapitole se zaměříme nejdříve na vymezení základních pojmů, které by mohly být problematické, následně na vývoj religionistiky jako vědní disciplíny včetně předmětu a metod jejího zkoumání, na situaci české religionistiky a v neposlední řadě na vymezení religiózní geografie, pod kterou spadá samotná práce.

4. 1 Vymezení základních pojmů

Jedním z pojmů, o který se celá tahle práce opírá, je *náboženství*. Tento pojem je poměrně problematický a na jeho definici se odborníci neshodují. Heller a Mrázek shrnují různé definice do jedné: V náboženství jde o vztah člověka k bohu, o jeho postoj, názory a přesvědčení. Člověka můžeme nahradit pojmem společnost. Slovo „bůh“ lze také nahradit, v tomto případě jde o vztah člověka k něčemu, k čemu je upnutý, co jej přesahuje. Vznik náboženství souvisí s lidskou potřebou odpovědi na otázku posmrtného života. V případě neuspokojivé odpovědi náboženství upadá (Heller, Mrázek 2004, 18–26). Existují tři teorie vzniku náboženství – Teorie náboženské evoluce, Teorie náboženské deprivace a Responzivní¹ teorie. První teorie říká, že náboženství vzniklo a vyvíjelo se od primitivních forem k vysoce diferencovaným a složitým religiózním systémům. Oproti tomu Teorie náboženské deprivace předpokládá na počátku velmi vyspělou náboženskou společnost, která začala upadat a rozpadla se na rozmanitá náboženství. Responzivní teorii zpracoval český religionista Jan Heller. Podle něj vzniká náboženství jako odpověď na lidskou otázku o smyslu vlastní existence, je tedy produktem lidského myšlení.

Strukturu náboženství tvoří tři elementy: doktrína, kult a organizace. Doktrínou se myslí teoretický obsah náboženského přesvědčení týkající se teorie boha, teorie světa a teorie člověka. K hlavním otázkám náboženské doktríny patří původ a znaky božstev. Co se týče kultu, jde o vnější projev náboženského života. „*Slůvko kult označuje každou akci, kterou vzniká relace, tedy vztah, mezi bohem a člověkem. Každý počín s náboženským významem je tedy kult, ...*“ (Heller, Mrázek 2004, 95). Třetím náboženským elementem je organizace. Jejím cílem je sjednocení a propagování

¹ Z latinského *responsio*, což znamená odpověď. Zdroj: Štampach (2008, 63)

doktríny. Nejrozvinutější formou náboženské organizace je *církev* (Matlovič 2001, 24–30). Tento organizační útvar podléhá určité vnitřní hierarchii. V České republice se církev dělí do dvou církevních provincií - české a moravské. Tyto provincie jsou tvořeny arcibiskupstvími a biskupstvími. Biskupství spadající pod českou provincii se dělí na jednotlivé vikariáty a biskupství pod správou moravské provincie se dělí na děkanáty (Katolická církev v České republice, Kostelní Vydří 1997).

Dalšími pojmy souvisejícími s náboženstvím jsou *víra* a *vyznání*. Víra je základem náboženství a jedná se o přesvědčení věřícího člověka a přijímání za pravdu takové skutečnosti, která nás přesahuje a kterou nelze dokázat. Vyznání neboli *konfese* vyjadřuje určitý postoj člověka k Bohu či společenství (Vránová 2014, 11). Jde o přihlášení nebo vyslovení se k náboženskému vyznání (Elser 1997, 384).

V současné moderní společnosti dochází k postupnému úpadku a krizi náboženství. Tento proces zesvětštění se nazývá *sekularizace*. Jedná se o „*celospolečenský kulturní proces, charakteristický stále intenzivnějším pronikáním světského ducha do všech oblastí a forem společenského života, do myšlení i praktického jednání lidí, emancipací státu a jednotlivých sociálních skupin z jakékoli závislosti na církevní institucionální sféře, ...*“ (Hejna 2010, 29). Tato krize náboženství se projevuje zejména v klesajícím počtu účastníků na pravidelných bohoslužbách, na stále menším počtu církevních sňatků, pohřbů a křtů, na klesajícím zájmu o kněžská povolání. Sama o sobě má sekularizace protikladné působení. Vede k oslabování tradičních náboženských vazeb a zároveň podněcuje formování nových náboženských skupin (Matlovič 2001, 24). Tento proces se týkal západoevropské civilizace, protože byla považována za nejvyspělejší. Ve Spojených státech zůstala religiozita vysoká, což se bralo jako výjimka a proces sekularizace se zde očekával. K tomu ale nedošlo a celé 20. století zde religiozita mírně rostla. Oproti tomu v Evropě a v českých zemích dochází ve 20. století k nejhlubšímu úpadku religiozity. Obrat nastává ve druhé polovině 70. let, kdy se náboženství začíná opět dostávat do popředí. Návrat náboženství do centra veřejného dění je nazýván jako „náboženská deprivatizace“. To se ale netýká České republiky. Z hlediska náboženského vyznání a účasti lidí na bohoslužbách patří Česká republika mezi nejvíce sekularizované a nejvíce ateistické země na celém světě (Hejna 2010, 29–33).

Co se týká náboženského oživení, mluvíme o tzv. *sakralizaci*². Jde o proces „posvěcování“, kdy vznikají posvátné předměty, osoby, texty apod. *Sakralizace krajiny* je spojena s obnovou církevních staveb a památek v krajině, což je v rozporu se sekularizací. Dochází k výstavbě náboženských objektů a k částečné obnově a přeměně světských staveb na stavby náboženské (Havlíček, Hupková 2007).

Další pojem související s náboženstvím je *religiozita*. Vyjadřuje, zda a v jaké míře jsou náboženské projevy přítomny v populaci a jaký mají vliv na život lidí. „*Religiozita je projevem skryté otázky po smyslu bytí jsoucího, která neoddělitelně patří k člověku a jeho dějinám*“ (Hejna 2010, 10). Náboženství podává na tuto skrytou otázku definitivní výlučnou odpověď, která je daná a stoprocentně pravdivá. Naopak věda či filosofie poskytuje neuzavřené odpovědi, o kterých se dá pochybovat. V České republice se zjišťuje *míra religiozity*, která vyjadřuje podíl obyvatel hlásících se k určitému náboženskému vyznání k obyvatelům bez náboženského vyznání. Otázka religiozity je často kladena jako otázka na víru v Boha. To zavání problémem výpovědi pouze u takových náboženství, která jsou monoteistická. Nelze tedy srovnat religiozitu monoteistických zemí se zeměmi polyteistickými, případně neteistickými.

Víra v nadpozemského Boha či bohy je představována pojmem *teismus*. Teistická náboženství připisují „nadpřirozenu“ osobní rysy, přisuzují mu určitou personalitu. „*Podle pojetí jednoty a plurality božského*“ (Štampach 2008, 39) se dělí na náboženství monoteistická a polyteistická. *Monoteismus* uznává pouze jednoho jediného Boha, stvořitele všech věcí, který je dokonalý. Typickými monoteistickými náboženstvími jsou křesťanství, judaismus a islám. Pokud se jedná o víru v existenci více bohů, mluvíme o *polyteismu*. Příkladem jsou klasická řecká, římská a egyptská náboženství. Přechodnou formou mezi polyteismem a monoteismem je *henoteismus*. Jedná se o postoj, který neodmítá existenci jiných bohů, ale sám o sobě prakticky vyznává a uctívá jen jednoho, pro něj hlavního, boha (Hejna 2010, 51–54).

Opakem výše zmíněných teistických náboženství jsou náboženství neteistická. Přesažená skutečnost je neosobní, nepersonalistická. Příkladem je *panteismus* (doslova znamená „všebožství“). Pojímá Boha jako věčnou, absolutní substanci, ztotožňuje ho se světem, s přírodou, bytostmi i věcmi (Hejna 2010, 50).

Religionistika se kromě náboženství zajímá i o nenáboženské, eventuálně mimonáboženské jevy a jedním z nich je *ateismus*. Jedná se o radikální podobu kritiky

² Sakralizace vychází z přídavného jména sakrální, což znamená posvátný. Zdroj: Klimeš (1981, 628)

náboženství. Filosofové tento pojem vymezují jako „odmítání existence Boha“. Toto vymezení ovšem způsobuje potíže vůči neteistickým náboženstvím, která nepřisuzují nadpřirozenou personalitu, tedy „*také neuznávají Boha jakožto osobní Absolutno*“ (Štampach 2008, 143). Z religionistického hlediska znamená ateismus odmítnutí náboženství ve smyslu, že s ním nesouhlasí. Dělí se na praktický, teoretický a militantní. Praktickým ateistou je člověk, který teoreticky může uznávat, že Bůh existuje, avšak rezignuje na jakýkoli individuální nebo sociální projev náboženského vztahu mezi člověkem a bohem, resp. nadpřirozenem (modlitba, účast na bohoslužbě apod.). Teoretický ateista není a ani nechce být nábožensky orientovaný a důrazně a výslovně popírá Boha. Otevřeným bojem proti náboženství se vyznačuje militantní ateismus. Snaží se odstranit nebo omezit náboženství, a to různými metodami. Nej mírnější metodou je polemika s náboženstvím. Nejextrémnější může vést kromě omezování a zákazů také k šikaně a násilí (Štampach 2008, 144–146).

4. 2 Religionistika jako vědní disciplína

Religionistika je vědní disciplína zabývající se studiem náboženství. Tento fenomén, jakožto lidský vztah k něčemu, co nás přesahuje, je díky náboženskému životu a náboženským projevům lidí přístupný vědeckému poznání a formulování platných výroků. Religionistika studuje hlavní charakteristiky náboženství, jejich formy a symboly, poznává souvislosti jejich vzniku, vývoje, případně zániku, pozoruje jejich vliv na kulturu a společnost a naopak (Hejna 2010, 11). Hlavním rozdílem mezi religionistikou a teologií je přístup k existenci Boha. Teologie je nauka o Bohu, tedy předpokládá Jeho existenci. Naopak pro religionistiku není existence Boha důležitá (Skokan 2010, 4). „*Religionistika nepoznává vírou, ale popisem a analýzou náboženství a náboženských jevů, ...*“ (Horyna 1994, 10). Studium náboženství z pohledu religionistiky je ovlivněno osobním postojem badatele a jeho vlastní příslušností k náboženskému vyznání, což mu na jedné straně přináší výhody v lepší orientaci se studovanou látkou, na druhé straně mu zužuje úhel pohledu a ovlivňuje jeho postoj k jiným náboženským formám. Z tohoto hlediska se religionistika dělí na konfesní (náboženskou) a nekonfesní (nenáboženskou) (Hejna 2010, 26). „*Pro badatele, který se zabývá náboženstvím, není podstatné, jakou víru či nevíru zastává, pokud jeho osobní postoj nenarušuje nebo neovlivňuje jeho vědecký výkon v tom, že by formoval jeho*

apriorní přístup k poznávanému materiálu a vedl ho k interpretaci poznaného v duchu jím zastávané věrouky nebo názoru na svět“ (Horyna 1994, 10–11).

Výzkum náboženství z určitého zorného úhlu vedl k vyčlenění samostatných religionistických disciplín jako jsou filozofie náboženství, sociologie náboženství, historie náboženství, fenomenologie náboženství, náboženská etika, geografie náboženství apod. V rámci studia je pozornost věnována také „pramenným“ jazykům, zejména latině, hebrejštině a řečtině (Skokan 2010, 4).

V době osvícenství se započalo poukazovat na existenci řady jiných náboženství, což vedlo k otázkám po jejich základu a podstatě. Došlo k formování religionistiky především v Anglii, Nizozemsku a Německu. K vyčlenění religionistiky jako samostatného vědního oboru došlo ve druhé polovině 19. století a za jeho zakladatele je považován Friedrich Max Müller (Skokan 2010, 4). Až do začátku 20. století bylo náboženství studováno na základě jeho vnějších projevů, bylo „pouze popisováno“ bez vnitřního přiblížení k jeho významu a podstatě. To se změnilo novým přístupem, který poukazoval na důležitost porozumění náboženským jevům zevnitř a významu osobní náboženské zkušenosti badatelů (Heller, Mrázek 2004, 78–80).

Základními metodami studia jsou diachronická a synchronická metoda. Diachronická neboli historická metoda se zaměřuje na dějiny a proměny náboženství v čase. Jan Heller pro ni zavedl název deskriptivní (popisná) religionistika. Druhou metodou je synchronický postup, který naopak provádí analýzu a srovnání jednotlivých náboženství bez ohledu na časové hledisko. Proto se tato metoda nazývá komparativní (srovnávací) (Heller, Mrázek 2004, 49–50).

V současnosti je tento vědní obor zastoupen ve většině evropských zemí. V České republice patří k nejvýznamnějším pracovištím Ústav religionistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně (zal. 1991), a dále religionistická pracoviště při univerzitách v Praze, Pardubicích a Českých Budějovicích (Skokan 2010, 4). Na Slovensku je specializované religionistické pracoviště na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě (Matlovič 2001, 13).

4. 3 Situace české religionistiky

Česká religionistika vznikla stejně jako v dalších evropských zemích v polovině 19. století. Její vývoj byl však odlišný v důsledku politických obtíží ve druhé polovině 20. století. Omezování a zakazování tohoto vědního oboru, související s komunistickým

režimem, je handicapem, který má dopad na situaci současné znovuoobnovené české religionistiky. Ta se začala po tomto období nově rozvíjet, intenzivně spolupracovat s mezinárodními religionistickými organizacemi a jejím hlavním úsilím bylo a stále je znovuzískání uznání českých badatelských výkonů v mezinárodním měřítku (Horyna, Pavlincová 2001, 60).

V období 1948–1989 došlo k vymizení religionistiky jako samostatného oboru. Důvodem byl radikální politický obrat a komunistická ideologie marxismus–leninismus, která se snažila o potlačení náboženství a nastolení beznáboženské budoucnosti. Religionistika byla zakázána a její stoupenci byli pronásledováni. Obor se začal nazývat jako „vědecký ateismus“ a bylo mu předem dáno, k jakým závěrům má dospět (Štampach 2010, 19). Tato etapa pronásledování se nazývá emigrací religionistiky. Souvisí rovněž s absencí otázky na náboženskou příslušnost ve sčítáních lidu z let 1950, 1961, 1970 a 1980. Religionistika toto období přežila s velkým deficitem v oblastech teorie a metodologie, bez literatury potřebné k její výuce na vysokých školách, bez nových mladých odborníků a mezinárodních kontaktů.

Po politické změně v roce 1989 došlo k prvním krokům vedoucím ke znovuoživení tohoto vědního oboru. Prvotní snahou bylo založit základnu pro všechny zainteresované lidi, odborníky i studenty, a dále zavést religionistiku jako samostatný studijní obor na univerzitách. V roce 1990 byla založena Společnost pro studium náboženství, dnes Česká společnost pro studium náboženství (ČSSN), která od roku 1993 vydává dvakrát do roka odborný religionistický časopis *Religio: Revue pro religionistiku*.

Jedinou výhodou pramenící ze specifického vývoje české religionistiky je její neshodnost konkrétními výkladovými mechanismy a hypotézami. Nemůže se opřít o pevná paradigmatata, protože několik desetiletí neprošla téměř žádným vývojem a chybí jí metodologická základna. S vysokou citlivostí může vnímat a přijímat různá religionistická pojednání a výklady, zpracovávat je a mapovat současný stav s možností vlastního sebepochopení a sebezhdnocení (Horyna, Pavlincová 2001, 69–72).

4. 4 Religiózní geografie

Religiózní geografie je mladý obor, ve kterém se prolínají dvě vědní disciplíny – geografie a religionistika. V jejím zájmu se odlišují dva základní směry. Předně se zabývá vztahem mezi geografii a náboženstvím (zkoumá působení geografického

prostoru na náboženství) a dále popisuje jeho rozmístění v prostoru a vliv na okolní prostředí (Kokaisl 2009, 6).

Počátky religiózně-geograficky zaměřené problematiky sahají až do starověku. Později lze nalézt mnoho poznatků o mýtech a zvyklostech rozličných kultur u antických cestovatelů. Starověká geografie byla více zaměřena na náboženské bádání než na to vědecké. E. Isaac tuto geografii nazývá jako náboženskou a odlišuje ji od religiózní geografie, která se zaměřuje spíše na objasnění vztahů a vazeb mezi náboženstvím a okolní fyzickou a humánní sférou.

Skutečný vznik religiózní geografie spadá do 16. století a souvisí s Melanchthonovou reformou vědy, která byla čistě teologicky orientovaná. Geografie byla pod vlivem Ptolemaiovské koncepce a zaměřovala se především na tvorbu map. Nově se od ní očekávalo rozšíření výzkumných zájmů a změna přístupu badatelů. V 16. století se geografie orientovala na mapování prostorové expanze křesťanství do světa a na identifikaci a lokalizaci událostí a míst zmiňovaných v Bibli. V následujícím století dochází k postupnému uvolňování těsných vazeb s teologií. Byly prováděny výzkumy skrze křesťanské misie, které přinášely informace o rozšíření jednotlivých náboženství a tyto informace se tak staly významným předpokladem pro šíření křesťanství.

K úplnému vymanění se z vlivu teologie došlo v době osvícenství. G. H. Kasche poukazuje na nezbytnost úplné nezávislosti badatelské aktivity na teologii. V této etapě bylo prioritní zkoumání vlivu přírodního prostředí, zvláště klimatických podmínek na náboženství.

Začátkem 20. století se vedle předchozího pojetí geografie začíná sledovat vliv náboženství na sociální a ekonomickou sféru. Toto pojetí propagoval ve svých dílech německý sociolog Max Weber. O rozšíření Weberovi koncepce se zasloužil německý geograf Carl Troll, který tvrdil, že působení geografického prostředí na náboženství by mělo být v zájmu religionistiky a naopak vliv náboženství na okolní sféru je v kompetenci religiózní geografie. Tímto stanoviskem se Troll řadí mezi stoupence „ryze geografické“ religiózní geografie. Jeho pozdější představitelé se postupem času stále více zaměřovali sociálním směrem. Začínají se objevovat první prostorové analýzy náboženských komunit, jejich způsob osídlování území, aktivity v sociálních zařízeních a s tím spojené trávení volného času apod., čímž se geografie dostává na rozhraní kulturní a sociální geografie.

Od 60. let dochází k integraci výzkumů a spojení koncepce „religionistické“ religiózní geografie a „ryze geografické“ religiózní geografie. Jejich zohlednění ve

vzájemných souvislostech představil americký badatel D. E. Sopher. Přišel s koncepcí religiózního systému, ve kterém rozlišuje tři skupiny: primitivní etnické a kmenové systémy, složité etnické a národní systémy a komplexní univerzální systémy. Tyto religiózní systémy jsou podle něj hlavním zájmem studia religiózní geografie a bylo by proto chybné a neobjektivní studovat individuální náboženské zkušenosti.

Dalším badatelem orientovaným na sociální geografii je Manfred Büttner, který zpracoval tzv. Bochumský model vzájemného působení mezi náboženstvím a geografickým prostředím. Prezentuje religiózní geografii jako interdisciplinární, stojící na rozmezí geografie, religionistiky a teologie. Podle něj dochází k interakci mezi ideologickou, sociální a krajinnou úrovní, přičemž právě sociální úroveň je hlavním bodem zájmu sociálně-geograficky orientované religiózní geografie a zprostředkovává spojení mezi zbylými dvěma úrovněmi.

V současnosti je badatelský zájem orientován třemi směry. Prvním směrem jsou empirické výzkumy studující prostorové aspekty náboženství. Kromě analýzy vazeb mezi náboženskou příslušností obyvatelstva a demografickými procesy zkoumá i sakrální objekty a památky. Druhý proud poukazuje na existenci rozličných kultur, které mají často protikladné zájmy. Mimo jiné se věnuje konfliktům mezi církevní a světskou mocí a symbolům, skrze které jsou dosahovány politické cíle. Třetí proud se soustřeďuje na náboženskou ekologii a střetávají se zde názory L. Whiteho a E. C. Hargroveho. L. White obviňuje z degradace životního prostředí křesťanství, které věří v nadvládu nad Zemí, kterou lidem daroval Bůh, a jako východisko vidí příklon k přístupu sv. Františka z Assisi nebo k východním náboženstvím, pro které je nejdůležitější souznění člověka s přírodou. Podle E. C. Hargrova je hledání viny nesmyslné a spíše upozorňuje na důležitost hledání praktických východisek z této krize (Matlovič 2001, 3–10).

Nejrozvinutější zázemí religiózně-geografického výzkumu najdeme v Německu, Francii, Polsku, USA a na Slovensku. V Německu je v roce 1976 při Mezinárodní geografické unii (IGU) založena pracovní skupina zabývající se otázkou vyznání. Iniciátorem jejího vzniku a zároveň prvním předsedou byl M. Büttner. V roce 1983 v německém městě Münster vzniká „Pracovní skupina pro geografii náboženství Německé geografické společnosti“ vydávající sborník „Geographia Religionum“. Jednotlivé sborníky se mimo klasické religiózní otázky zabývají vlivem poutnictví a náboženských misí na regiony. V USA je významná asociace GORABS a její časopis „Geographies of Religions and Belief Systems“. V Polsku je důležitým geografem

Antoni Jackowski, díky němuž se studuje religiózní geografie na Jagellonské univerzitě v Krakově při Ústavu geografie náboženství (Skokan 2010, 5–6).

Na Slovensku se základním teoreticko-metodologickým otázkám religiózní geografie věnují Š. Očovský, J. Komorovský a R. Matlovič. Od roku 1998 se tento vědní obor vyučuje na vysokých školách, prvně na Fakultě humanitních a přírodních věd Prešovské univerzity v Prešově (Matlovič 2001, 13).

Co se týká České republiky, věnují se této problematice na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze pracovníci katedry sociální geografie a regionálního rozvoje a také na Přírodovědecké fakultě Ostravské univerzity v Ostravě.

Důležitým článkem religiózní geografie je studium vlivu náboženství na kulturu. Každé náboženství vznikalo v závislosti na určité kulturní tradici a určovalo materiální i duchovní prvky kultury. Skrytě ovlivňuje i člověka, který stojí mimo víru. Právě konfesní znaky slouží k vymezení etnicko-kulturních makroregionů. Tyto regiony může zformovat pouze silná a početná kultura s pevným náboženským základem. Základní složku regionu tvoří civilizace, která může být územně celistvá nebo rozptýlená (Skokan 2010, 6–11).

Tab. 1: Přehled etnicko-kulturních makroregionů

Etnicko-kulturní makroregion	Prostor, který zaujímá
římskokatolický	Jižní a Střední Evropa, Latinská Amerika, Filipíny
protestantský	Severní a Střední Evropa, Severní Amerika, Jižní Afrika, Austrálie, Oceánie
pravoslavně-slovanský	Východní Evropa, část Balkánu, Sibiř, sever Dalekého východu, část Zakavkazska
muslimsko-arabský	Přední a Střední Asie, část Jižní a JV Asie, Severní Afrika
buddhistický	Centrální a JV Asie
hinduistický	Indie, Nepál, sever Srí Lanky
konfuciánský	Východní Asie
šintoistický	Japonsko
africký	subsaharská Afrika

Zdroj: Náboženství etnicko-kulturních makroregionů, Skokan 2010, s. 11

5. Základní charakteristika okresu Uherské Hradiště

Okres Uherské Hradiště se rozkládá na jihovýchodě České republiky. Spolu s okresy Kroměříž, Zlín a Vsetín patří do Zlínského kraje, který spolu s krajem Olomouckým tvoří region soudržnosti NUTS 2 Střední Morava. Vybrané území sousedí na severovýchodě se Zlínským okresem, na severozápadě tvoří nejkratší hranici s okresem Kroměříž. Na jihozápadě sousedí s okresem Hodonín, který spadá do Jihomoravského kraje, a na jihovýchodě tvoří hranici se Slovenskou republikou. V rámci Zlínského kraje leží okres Uherské Hradiště v jeho jihozápadní části a se svojí rozlohou 991 km² je jeho druhým nejmenším okresem (ČSÚ 2014). V současnosti má 78 obcí a je rozdělen na dva správní obvody obcí s rozšířenou působností – Uherské Hradiště a Uherský Brod. Pod správu Uherského Hradiště spadá 48 obcí, zbylých 30 pod správu Uherského Brodu. Obce Buchlovice, Osvětimany a Polešovice mají statut městyse. Dalších 7 obcí má statut město – Bojkovice, Hluk, Kunovice, Staré Město, Uherské Hradiště, Uherský Brod a Uherský Ostroh. Všechna tato města s výjimkou Hluku a Kunovic jsou zároveň obcemi s pověřeným obecním úřadem. Zbylých 68 obcí má statut obce (Webhouse 2015).

Co se týče geografických podmínek, průměrná výška činí 318 m n. m. Středem okresu se táhne Dolnomoravský úval, kterým protéká řeka Morava. Hladina Moravy v Uherském Ostrohu je nejnižším místem okresu – 173 m n. m. Okrajové části se zvedají v podhorská pásma – na západě zasahuje pohoří Chřiby, na severovýchodě Vizovické vrchy a na jihovýchodě Bílé Karpaty s nejvyšším vrcholem okresu Velkou Javořinou (970 m n. m.) (ČSÚ 2014).

Podle posledních výsledků sčítání z roku 2011 převažuje v okrese poměr počtu žen (51,3 %), nad poměrem počtu mužů (48,7 %). Věková struktura zahrnuje 14,0 % obyvatelstva v předproduktivním a 16,8 % obyvatelstva v poproduktivním věku. Převážná část obyvatelstva se hlásí k české a moravské národnosti. Z celkového počtu obyvatel 141 467 se k české národnosti hlásí 70 726 obyvatel (49,9 %) a k moravské národnosti 32 301 obyvatel (22,8 %). Z dalších národností, ke kterým se hlásí zdejší obyvatelstvo (slezská, slovenská, německá, polská, romská, ukrajinská, vietnamská) je nejvíce zastoupena národnost slovenská, a to v důsledku sousedění okresu se Slovenskem. Svou národnost nevedlo celkem 29 628 obyvatel (20,9 %) (ČSÚ 2015).

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo je nejvíce zaměstnáno v průmyslu (35,3 %), především ve strojírenství, a velmi málo v zemědělství (2,8 %). Velký podíl obyvatel

pracuje v terciérním sektoru. Co se týká nezaměstnanosti, je na tom okres Uherské Hradiště relativně dobře ve srovnání s Českou republikou. Také v rámci Zlínského kraje na tom byl okres nejlépe. Podíl nezaměstnaných osob byl na konci roku 2014 6,4 %, zatímco celorepublikový průměr činil 7,5 % (Úřad práce ČR 2015).

Co se týká náboženské víry, je podle Českého statistického úřadu 45,9 % obyvatelstva věřících, ať už hlásících nebo nehlásících se ke konkrétní církvi. Lidé bez náboženského vyznání tvoří 18,1 % obyvatelstva okresu (ČSÚ 2015). Blíže bude tato problematika rozebrána v dalších kapitolách.

ADMINISTRATIVNÍ STRUKTURA OKRESU UHERSKÉ HRADIŠTĚ

stav k roku 2011

Obr. 1: Administrativní struktura okresu Uherské Hradiště

(Zdroj: ArcČR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

6. Náboženská víra obyvatelstva uherskohradištského okresu ve sčítáních

V této kapitole se budeme zabývat hodnocením náboženského vyznání, ke kterému se hlásilo obyvatelstvo v jednotlivých zájmových sčítáních.

6. 1 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 1880

Hlavním účelem sčítání provedeného v roce 1880 na území Rakousko-Uherska bylo zjištění aktuálního počtu přítomného obyvatelstva a zachycení strukturálních změn společnosti. Kromě věku a pohlaví se zjišťovaly také fyzické a mentální vady osob, dále jejich státní příslušnost, náboženská víra a rodinný stav. Poprvé byla zařazena otázka na používaný jazyk a také na gramotnost, tedy schopnost čtení a psaní. Sčítání bylo řízeno okresními úřady pod vedením ministerstva vnitra. Výsledné údaje se třídily a sumarizovaly ručně. Za poskytnutí nepravdivých údajů, příp. za nevyplnění sčítacích archů hrozil dotyčné osobě trest vězení nebo peněžitá sankce (Kačerová, Michalec 2014, 39).

Na území současného uherskohradištského okresu žilo v roce 1880 celkem 88 412 obyvatel. Z toho se 97,01 % hlásilo ke katolickému, 2,91 % k izraelitskému a jenom 0,06 % obyvatelstva k evangelickému náboženství. K jinému vyznání se přihlásilo pouhých 12 obyvatel (0,01 %), a to pouze ve větších městech – ve Starém Městě, v Uherském Hradišti a v Uherském Ostrohu.

Ke katolickému náboženství se přihlásila naprostá většina obyvatelstva, a to 85 771 obyvatel. Celkem 20 obcí mělo 100 % římskokatolického obyvatelstva. Jedná se o tyto obce: Babice, Hostějov, Hostětín, Kněžpole, Kostelany nad Moravou, Košíky, Modrá, Nedakonice, Rudice, Salaš, Staré Hutě, Stříbrnice, Suchá Loz, Sušice, Tučapy, Vápenice, Vážany, Veletiny, Vyškovec a Záhorovice. Ve většině obcí se k římskokatolickému vyznání hlásilo více než 98 % obyvatelstva dané obce. O něco méně to bylo v Bánově (97,94 %), v Březové (97,58 %), v Kunovicích (97,49 %), v Nezdenicích (97,94 %), ve Starém Městě (97,26 %), v Uherském Hradišti (91,66 %), v Újezdci (97,17 %), na Velehradě (97,61 %) a v obci Žitková (96,05 %). Poněkud nižší (méně než 90%) byl podíl katolíků pouze v obcích s výraznou židovskou komunitou – v Uherském Ostrohu (89,33 %) a Uherském Brodě (86,21 %).

Co se týká izraelského náboženství, přihlásilo se k němu v rámci okresu 2 575 obyvatel. Velký počet židů žil v Uherském Hradišti (542 obyvatel - 8,13 %) a Uherském Ostrohu (388 obyvatel - 10,53 %). Avšak jejich největší zastoupení najdeme v Uherském Brodě, a to 893 židů (13,76 %). Příčinou tohoto vysokého počtu jsou židovské obce v Uherském Brodě a Uherském Ostrohu, které byly v dobovém administrativním členění samostatnými politickými obcemi.³ Kromě výše zmíněných čistě katolických obcí a obcí Huštěnovice a Jankovice byl ve všech ostatních určitý nepatrný podíl židovského obyvatelstva (do 4,00 %).

K evangelickému náboženství se přihlásilo pouhých 54 obyvatel (0,06 %), z toho 12 v Uherském Hradišti. Dalšími obcemi, kde žilo obyvatelstvo tohoto vyznání, jsou Březolupy, Buchlovice, Dolní Němčí, Huštěnovice, Jankovice, Kunovice, Ostrožská Nová Ves, Osvětimany, Polešovice, Staré Město, Uherský Brod, Uherský Ostroh, Velehrad a Zlechov a jejich podíl činil vždy méně než 1 %.

6. 2 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 1910

Data ze sčítání v roce 1910 byla oproti datům z roku 1880 zpracována pomocí elektrických třídících strojů, které značně usnadnily a urychlily zpracování sčítání (ČSÚ 2010a).

Během třiceti let došlo ke zvýšení počtu obyvatel okresu o 26,57 % na 111 901. Došlo k nárůstu podílu katolického obyvatelstva na úkor židovského, podíl katolíků vzrostl na 98,32 % (v okrese jich bylo 110 017). Značně přibyl počet obcí, ve kterých se jejich veškeré obyvatelstvo hlásilo k tomuto náboženství. Oproti roku 1880, kdy to bylo 20 obcí, v roce 1910 bylo celkem 38 obcí 100% katolických. Jednalo se o menší obce s počtem obyvatel do 1 000. Největším z nich bylo Jalubí. Nárůst katolíků není patrný jen přibytím počtu čistě katolických obcí, ale i celkovým nárůstem obcí s větším podílem takto nábožensky orientovaného obyvatelstva. Téměř ve všech případech došlo k nárůstu jejich podílu, který převyšoval 99 %. K poklesu došlo pouze v 7 obcích, a to v Babicích, Kněžpoli⁴, Kudlovicích, Ostrožské Nové Vsi, Vápenicích, Veletinách

³ Podíl židovského obyvatelstva byl v židovské obci Uherského Ostrohu 77,83 % a v židovské obci Uherského Brodu 86,69 %.

⁴ Zde došlo k největšímu procentuálnímu poklesu katolíků. V roce 1880 byla tato obec čistě katolická, kdežto v roce 1910 bylo v obci vykázáno 19 evangelíků, podíl katolického obyvatelstva se tak snížil na 97,51 %.

a Zlechově. O něco menší podíl katolíků žil pouze v okresním městě Uherské Hradiště (94,32 %) a v obcích Uherský Ostroh (95,38 %) a Uherský Brod (90,69 %).

Židovské obyvatelstvo ubylo jak v absolutních, tak v relativních hodnotách, zjevně vlivem jejich migrace do větších měst, především do Vídně. Roku 1910 žilo na území uherskohradištského okresu 1 718 židů (1,54 %). S výjimkou 5 obcí došlo ve všech zbylých, kde žili židé, k mírnému poklesu jejich podílu, ve 22 případech k jejich úplnému vymizení. Výjimku tvoří tři tradiční centra židovského osídlení, Uherské Hradiště, Uherský Brod a Uherský Ostroh. I přesto, že v nich rovněž došlo k úbytku židů, bylo v nich koncentrováno přes 82 % židovského obyvatelstva okresu. V Uherském Hradišti to bylo 479 obyvatel (5,07 %). Zbylé dvě obce byly ovlivněny přítomností židovské komunity, která žila v tehdejších ještě samostatných administrativních jednotkách.⁵ V Uherském Ostrohu to bylo 207 obyvatel (4,37 %). Nejvíce činil tento počet v Uherském Brodě, a to 728 obyvatel (9,08 %), což je více než třetina obyvatelstva okresu hlásícího se k tomuto náboženství.

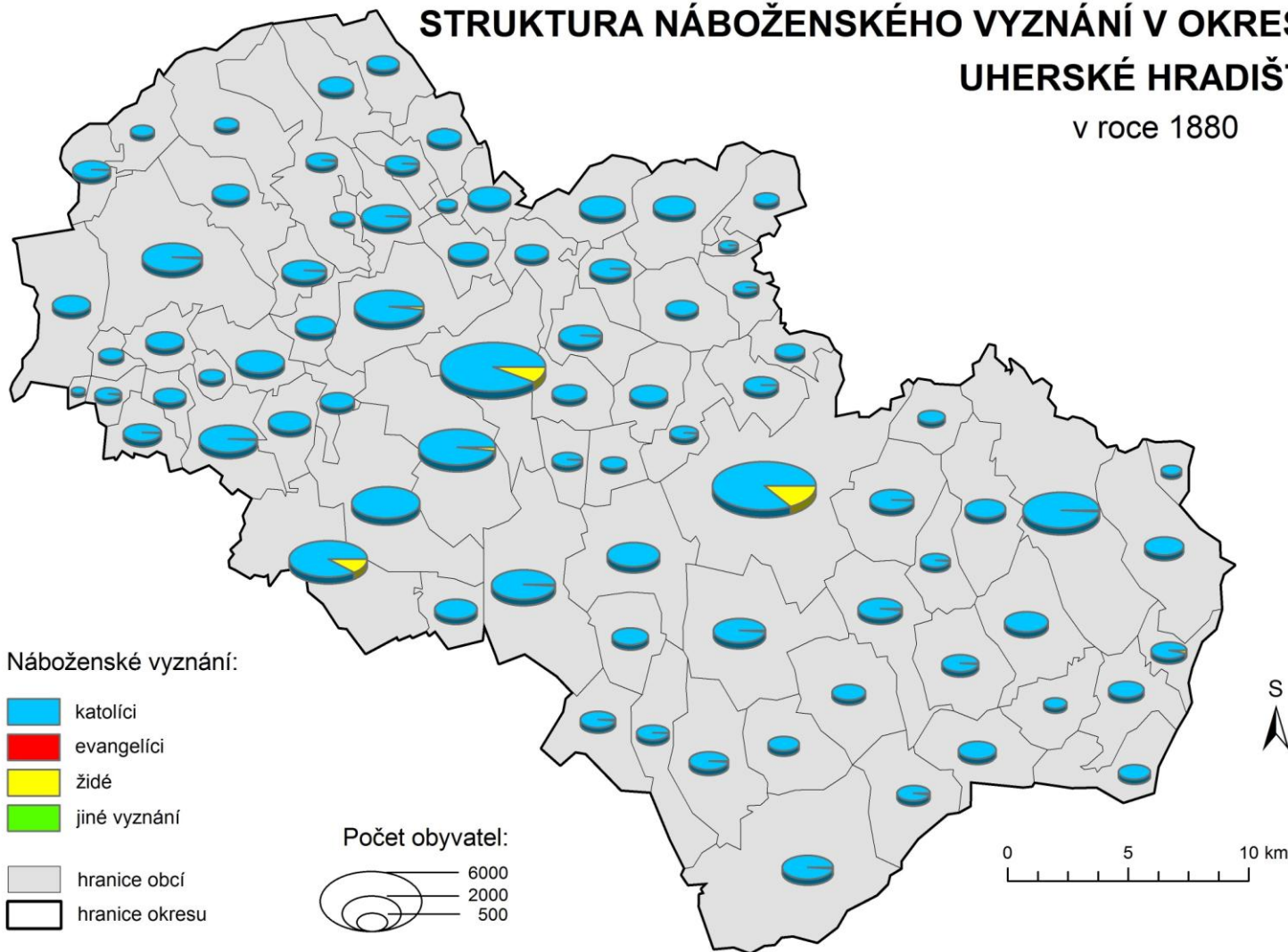
Co se týká evangelického náboženství, přihlásilo se k němu 149 obyvatel (0,13 %). Příbytek evangelíků byl celkem ve 13 obcích, procentuálně nejvíce v obci Kněžpole (o 2,36 pct. bodů), avšak početně nejvíce jich žilo v Uherském Hradišti – 53 evangelíků. V 63 obcích se nevyskytoval nikdo, kdo by se hlásil k evangelickému náboženství.

Obyvatelstvo jiného vyznání bychom v roce 1910 našli v těchto 6 obcích - Hluk, Huštěnovice, Uherské Hradiště, Uherský Brod, Uherský Ostroh a Šumice a celkem to činí pouhých 17 obyvatel (0,02 %).

⁵ V židovské obci Uherského Ostrohu činil podíl židovského obyvatelstva 55,48 % a v židovské obci Uherského Brodu 73,76 %.

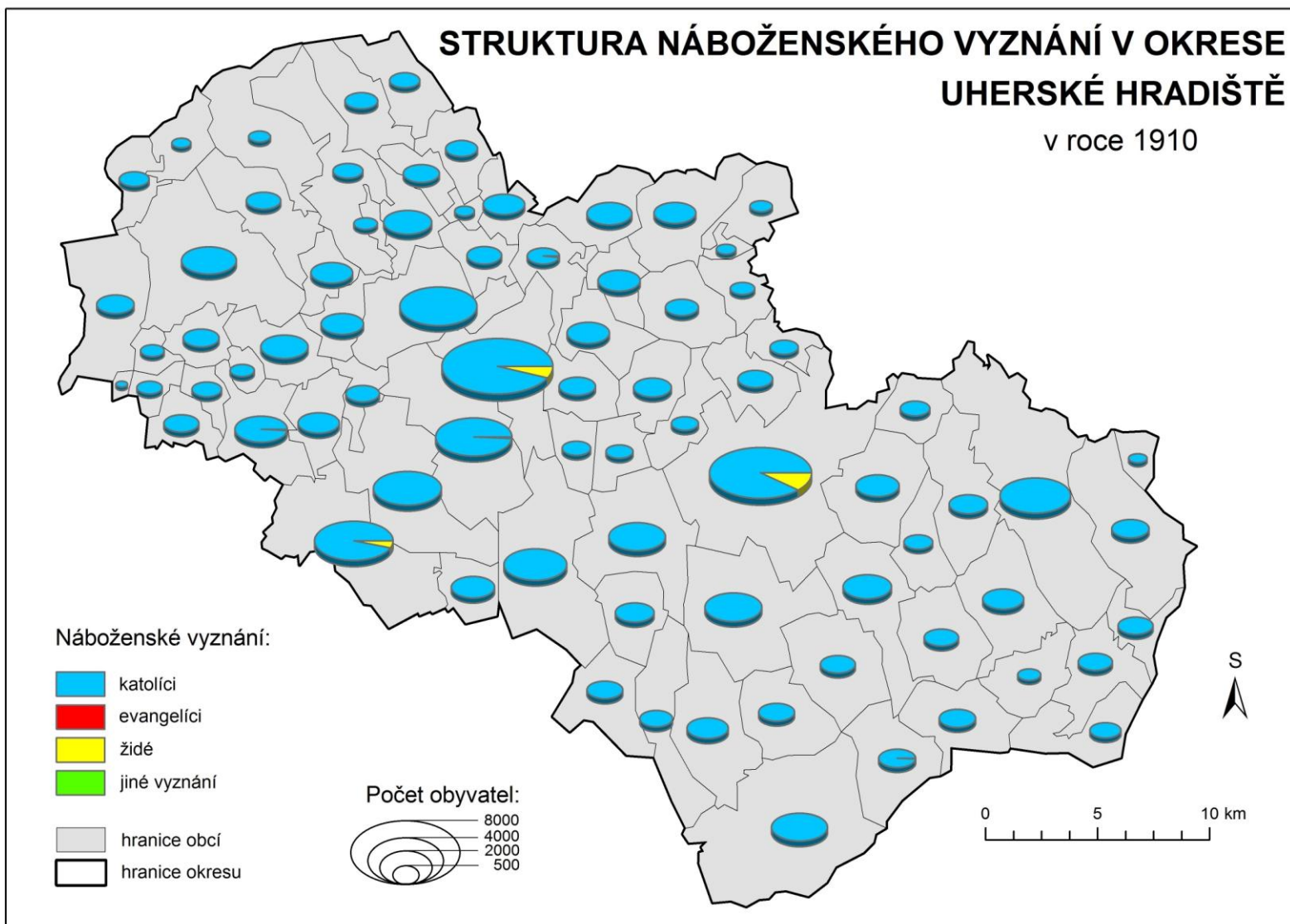
STRUKTURA NÁBOŽENSKÉHO VYZNÁNÍ V OKRESE UHERSKÉ HRADIŠTĚ

v roce 1880

Obr. 2: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1880
(Zdroj: Special-Orts-Repertorium von Mähren (1885), ArcČR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

STRUKTURA NÁBOŽENSKÉHO VYZNÁNÍ V OKRESE UHERSKÉ HRADIŠTĚ v roce 1910

Obr. 3: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1910
(Zdroj: Spezialortstreptorium von Mähren (1918), ArcČR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

6. 3 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 1930

Roku 1930 proběhlo druhé československé sčítání lidu. Poprvé se zjišťovaly údaje o fertilitě žen a nově byla zařazena otázka na minulé bydliště sčítaných osob. Co se týče náboženského vyznání, byly oproti rakousko-uherským cenzům zařazeny další dvě možnosti odpovědi. Lidé se mohli přihlásit k československé církvi (tato církev v době Rakousko-Uherska ještě neexistovala) nebo zvolit možnost „bez vyznání“ (ČSÚ 2010b).

Mezi léty 1910 a 1930 proběhla první světová válka, která měla pochopitelně velký dopad na československou populaci, jejíž nárůst byl nepatrný, pouze o 3,05 %. Počet obyvatel činil 1 153 314, z čehož se 99,04 % přihlásilo k určitému vyznání. Možnost odpovědi na otázku bez vyznání využilo 1 104 osob (0,96 %) – zde je ale nutno upozornit na již zmiňovaný fakt, že toto číslo je mírně zkresleno tím, že odpověď na otázku o náboženství nebyla při sčítání vždy odrazem skutečných náboženských preferencí, protože u respondentů splývala s příslušností ke konkrétnímu matričnímu úřadu – jako „bez vyznání“ se proto ve sčítání zpravidla hlásily (jen) osoby, které z katolické nebo jiné církve formálně vystoupily. I přesto, že podíl katolíků klesl o 2,70 pct. bodů, stále měli největší zastoupení k okrese (celkem jich bylo 110 258). Téměř ve všech obcích se jejich podíl zmenšil, ve většině případů ale zůstal větší jak 98%. Výjimku tvoří Svárov a Ostrožská Lhota, ve kterých vzrostl podíl katolíků na 100 %. Celkově se ale počet čistě katolických obcí velmi výrazně snížil (z 38 na 9). Výrazný úbytek katolíků byl zaznamenán v obci Staré Hutě (o 16,06 pct. bodů), Komňa (o 11,65 pct. bodů), Újezdec (o 10,59 pct. bodů) a Uherský Brod (o 10,20 pct. bodů). Tento úbytek katolíků byl z větší části způsoben nárůstem příslušníků evangelické nebo československé církve, nikoliv růstem počtu obyvatel bez vyznání. Oproti roku 1910 najdeme na území uherskohradištského okresu obce (celkem 6), které měly menší jak 90% podíl katolíků.

Podíl obyvatelstva, hlásícího se k židovskému vyznání se od roku 1910 zmenšil o 40,5 %. V naprosté většině obcí nežil nikdo, kdo by se k tomuto vyznání přihlásil. Jedinými obcemi, kde přibyl podíl židů byly Boršice, Staré Město, Starý Hrozenkov a Stupava. Jejich největší koncentrace nadále zůstávala v židovských centrech Uherského Brodu (5,60 %) a Uherského Ostrohu (2,90 %). Pokles židů v Uherském Brodě byl za uplynulých 20 let 32 %, přesto zde žila z jejich celkového počtu 1 022

téměř polovina (494 židů). Třetím místem s větší koncentrací židů bylo Uherské Hradiště, kde se jejich podíl zmenšil o 41,34 %.

Stejně jako v předchozím sčítání byl zaznamenán přírůstek evangelíků. Jejich nárůst byl značný, a to o 336 % (celkem jich bylo 651). Třetina jich žila v Uherském Hradišti, jejich největší podíl byl pak v obci Staré Hutě (15,66 %) – evangelická komunita v obci byla nová, ještě v roce 1910 zde žádný evangelík nežil (poznamenejme, že v roce 1991 se už evangelíci v obci opět prakticky nevyskytovali).

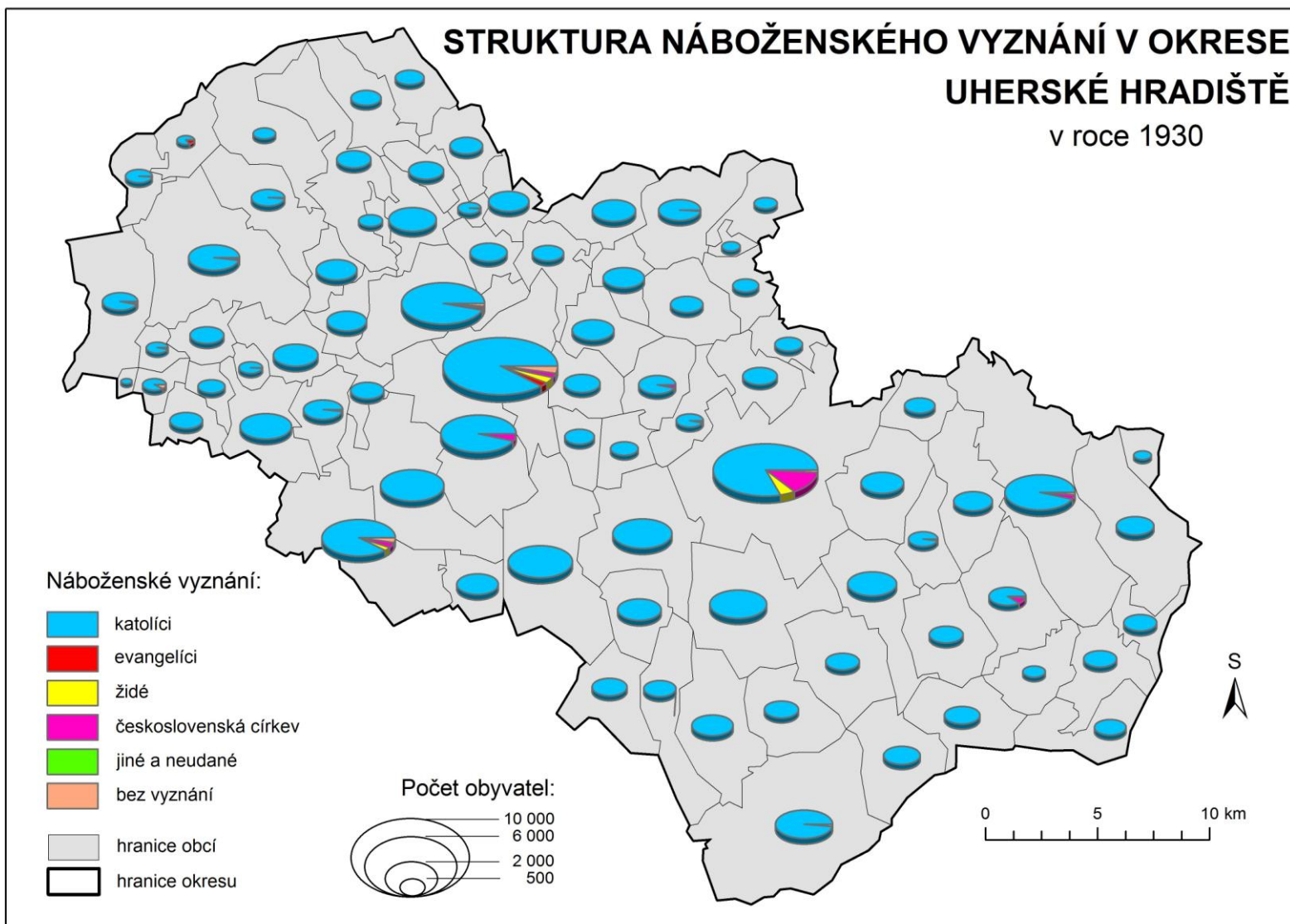
Co se týče nového vyznání Československé církve, jednalo se o druhé nejpočetnější vyznání v okrese, i když znamenalo pouhých 1,88 % obyvatelstva. Přihlásilo se k němu 2 165 obyvatel, přičemž bezmála polovina žila, stejně jako židovské obyvatelstvo, v Uherském Brodě. Jejich podíl zde činil 11,82 %. Dalšími obcemi s větším počtem obyvatelstva tohoto vyznání byly Kunovice (203 obyvatel – 4,49 %) a Uherské Hradiště (200 obyvatel – 1,90 %). Vysokým podílem se vyznačuje obec Komňa, ve které se s Československou církví ztotožnilo 8,78 % obyvatel.

Velmi výrazně přibýlo obyvatelstva jiného vyznání. Zatímco v roce 1910 jich bylo 17, v roce 1930 už 114. Nejvíce takto odpověděli v Uherském Hradišti a Uherském Brodě.

Nově se obyvatelé okresu nemuseli přihlásit k žádné víře, čehož využilo pouze 0,96 % zdejší populace, nejvíce v Uherském Hradišti (310 osob) a Uherském Ostrohu (139 osob). Z poměrů v okrese se výrazně vymyká obec Újezdec, kde bezvěrci tvořili téměř 10 % tamního obyvatelstva.

STRUKTURA NÁBOŽENSKÉHO VYZNÁNÍ V OKRESE UHERSKÉ HRADIŠTĚ

v roce 1930

Obr. 4: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1930

(Zdroj: Statistický lexikon obcí v republice Československé: Země Moravskoslezská (1935),

ArcQR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

6. 4 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 1991

Cenzus, uskutečněný v roce 1991, byl posledním československým sčítáním a zároveň prvním sčítáním od roku 1950, do kterého byla opět zařazena otázka na náboženské vyznání obyvatelstva. Novinkou byla možnost úplného vynechání odpovědi na tuto otázku.

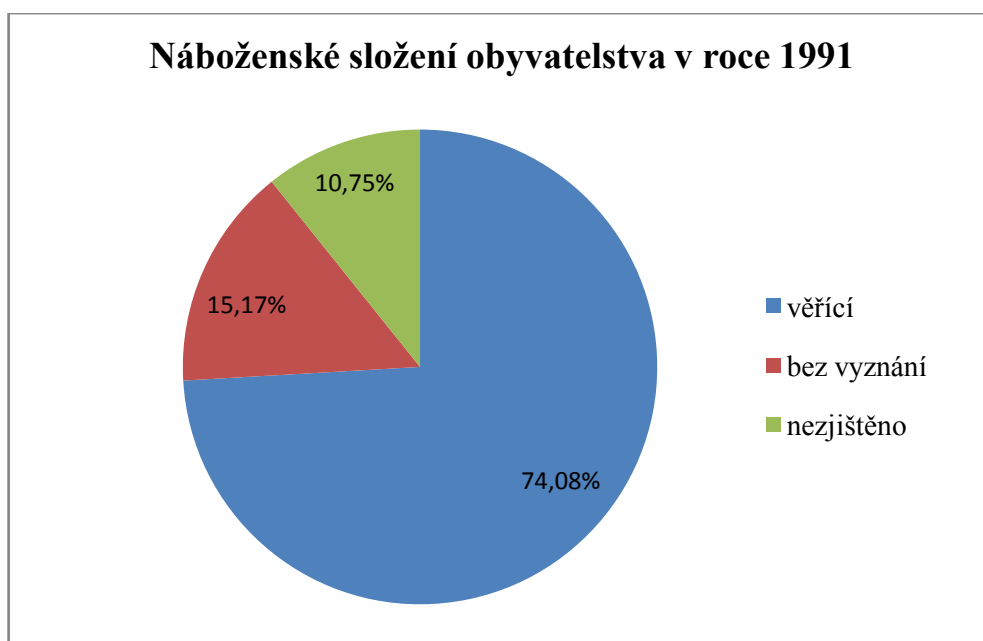
V roce 1991 žilo na území uherskohradištského okresu 145 888 obyvatel. Za uplynulých 60 let tedy stoupl počet obyvatel o 25,9 %. Oproti situaci v roce 1930 se značně rozšířil počet církví a náboženských skupin, ke kterým se mohly sčítané osoby přihlásit, většinou toho ale využili jen jednotlivci. Obyvatelstvo římskokatolické víry tvořilo 72,83 % občanů okresu (celkem jich bylo 105 744). V pouhých 11 obcích byl jejich podíl více než 90%: Březová, Dolní Němčí, Hostětín, Hradčovice, Lopeník, Prakšice, Suchá Loz, Tučapy, Vápenice, Vyškovec a Zlámanec. Největší byl v obci Vyškovec (99%), kde se pouze 2 obyvatelé nepřihlásili k tomuto vyznání. V ostatních obcích se jejich podíl pohyboval mezi 65 a 90 %. Ještě méně římskokatolíků žilo v Bojkovicích (64,39 %), Košíkách (60,45 %), na Stupavě (60,56 %) a v Uherském Hradišti (55,58 %). Paradoxně nejnižší, ani ne poloviční, byl jejich podíl na Velehradě (44,42% – vzhledem k tomu, že na Velehradě řada obyvatel příslušnou rubriku ve sčítacím archu nevyplnila, lze tento údaj jen obtížně interpretovat).

Tak jako s každým minulým sčítáním stoupal počet lidí evangelického náboženství, v roce 1991 znamenal jejich počet takový nárůst, že tvořili druhé nejpočetnější vyznání v okrese. Přihlásilo se k němu 809 obyvatel, tedy o 24,27 % více než v roce 1930. Přesto to znamenalo jenom 0,56 % obyvatelstva okresu. Nejvíce evangelíků žilo v Uherském Hradišti a Uherském Brodě. Dalšími obcemi, kde měli větší zastoupení byly Kunovice, Staré Město a Strání. Bez evangelíků bylo dohromady 21 obcí, vesměs malé obce do 1 000 obyvatel.

Příslušníci Československé církve husitské zaznamenali obrovský pokles, o 76,95 %. V okrese jich bylo 499 (0,34 %), nejvíce v Uherském Brodě a Uherském Hradišti, kde žila více než polovina lidí tohoto vyznání. Největší podíl byl v Komni, a to 3,77 %. V polovině obcí se nikdo k tomuto náboženství nepřihlásil.

Možnost ignorovat otázku na náboženské vyznání využilo 15 609 osob (10,75 %), v každé obci minimálně jeden člověk.⁶ Nejvíce to bylo na Velehradě, kde neodpovědělo více než 44 % zdejších obyvatel.

K žádnému vyznání se nepřihlásilo celkem 22 201 osob. Bezvěrci tak tvořili 15,07 % obyvatelstva, zejména městského. Největší podíl ateistického obyvatelstva byl v okresním městě Uherské Hradiště, a to téměř 30%. Nejateističtější obec z roku 1930, Újezdec, byla v roce 1991 spolu s obcí Lopeník jedinou obcí, kde se nenašel ani jeden ateista.

Obr. 5: Náboženské složení obyvatelstva v okrese Uherské Hradiště v roce 1991
(Zdroj: ČSÚ - SLDB 1991. Vlastní zpracování v Microsoft Excel 2007)

6. 5 Struktura náboženského vyznání ve sčítání lidu z roku 2011

Poslední sčítání lidu proběhlo v březnu 2011 a nově se lidé mohli přihlásit mezi věřící, aniž by se museli ztotožnit s konkrétní církví nebo náboženskou společností.

Počet obyvatel od roku 1991 mírně klesl (o 2,56 %) na 141 467. Z toho se více než třetina obyvatel (37,78 %) zařadila mezi věřící a rovněž vyplnila kolonku s příslušnou církví, kterou vyznávají. Nejvíce se jednalo o církev římskokatolickou, ke které se přihlásilo 34,74 % obyvatelstva okresu (celkem 49 140). Zbývá tři procenta

⁶ Konkrétně se jedná o jedinou obec Vyškovec. V každé další obci neodpovědělo více obyvatel (minimálně 4).

tvořila především českobratrská církev evangelická (276 obyvatel), dále pak československá církev husitská (216 obyvatel) a církev adventistů sedmého dne (103 obyvatel). Tento poměr nebyl pouze v rámci okresu jako celku, ale i na úrovni jednotlivých obcí, kdy římská katolíci tvořili takřka v každé obci 96–98 % z věřícího obyvatelstva.⁷

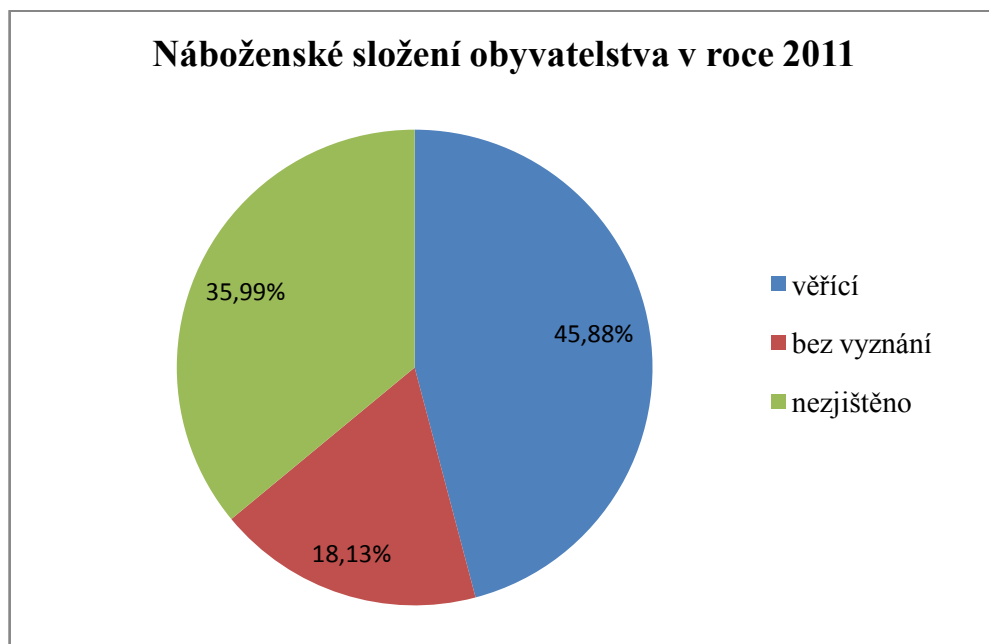
Podíl římskokatolického obyvatelstva se v obcích pohyboval nejčastěji mezi 30 a 50 %, nejvyšší byl v Hradčovicích (65,44 %) a Drslavicích (64,73 %). Velmi nízký byl ve Starých Hutích (11,81 %) a Nezdenicích (17,93 %), kde se za věřící považovalo v obou případech pouze něco málo přes 20 % tamních občanů a úbytek katolíků byl způsoben především velkým počtem obyvatel, kteří se zařadili do kategorie bez náboženské víry nebo na tuto otázku vůbec neodpověděli, jako v případě Nezdenic, kde příslušnou kolonku nevyplnilo více než 50 % zdejšího obyvatelstva.

Novou možnost přihlášení se k víře bez nutnosti vyplnit konkrétní církev nebo náboženskou společnost využilo 8,09 % občanů okresu. V obcích se jejich podíl pohyboval mezi 5 a 9 %, v několika případech překročil 10 %: Hostějov, Kostelany nad Moravou, Osvětimany, Polešovice, Staré Hutě, Stupava, Traplice, Uherské Hradiště a Vážany. Vzhledem k tomu, že se jedná o oblast tradičně katolickou, jde pravděpodobně o obyvatele, kterým byla víra zprostředkována v katolických rodinách, v současnosti se ale nechtějí ztotožnit buď s některými věroučnými nebo pravděpodobněji organizačními postupy katolické církve, případně o osoby, které přestaly pravidelně navštěvovat katolické bohoslužby. Podíl věřících, kteří se nehlásí k žádné konkrétní církvi na celkovém počtu věřících kolísá v jednotlivých obcích mezi 6 a 32 %, zjevně vyšší je v severozápadní části okresu – viz Obr. 9.

Mezi léty 1991 a 2011 stoupl podíl obyvatelstva bez vyznání o 16,48 % (celkově jich v okrese žilo 25 651 - tvořili 18,13 % zdejší populace). Zatímco v roce 1991 bylo nejateističtější obcí okresní město Uherské Hradiště, v roce 2011 zde podíl bezvěrců klesl o 3,37 pct. bodů. Jejich největší podíl byl zjištěn v obci Staré Hutě (32,28 %) a Stupava (34,87 %). Naopak nejmenší podíl bezvěrců byl v obci Vyškovec, a to pouze 1,55 %. V roce 1991 byly v okrese dvě obce bez jediného ateisty - Újezdec a Lopeník. V roce 2011 však stoupl podíl bezvěrců v obci Újezdec na 8,67 % a v obci Lopeník na 7,25 %.

⁷ Zde myšleno věřící obyvatelstvo, hlásící se ke konkrétní církvi nebo náboženské společnosti.

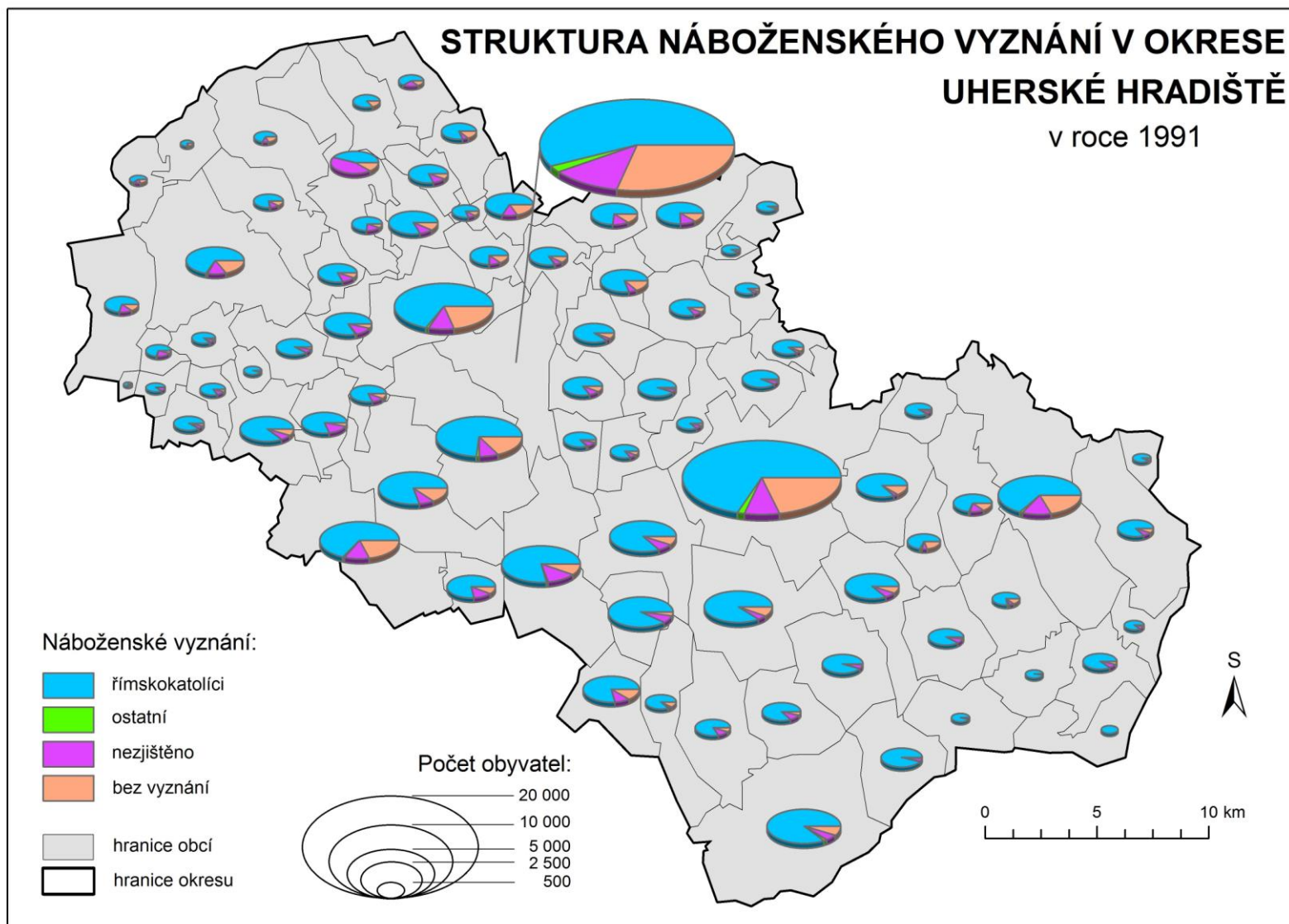
V posledním sčítání také vidíme výrazný nárůst počtu obyvatel, kteří ve sčítacím archu vynechali odpověď na náboženské vyznání. Jejich podíl stoupl o 226,21 % a tvořili tak téměř 36 % obyvatel okresu. Celkově jich neodpovědělo 50 918. V obcích Lopeník, Nezdenice, Újezdec a Vyškovec byl více než 50% podíl tohoto obyvatelstva. Ve většině obcí byl větší jak 30%. Nejmenší podíl jich byl v nejvíce katolických obcích okresu, v Drslavicích (15,03 %) a Hradčovicích (16,10 %)

Obr. 6: Náboženské složení obyvatelstva v okrese Uherské Hradiště v roce 2011
(Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011. Vlastní zpracování v Microsoft Excel 2007)

STRUKTURA NÁBOŽENSKÉHO VYZNÁNÍ V OKRESE UHERSKÉ HRADIŠTĚ

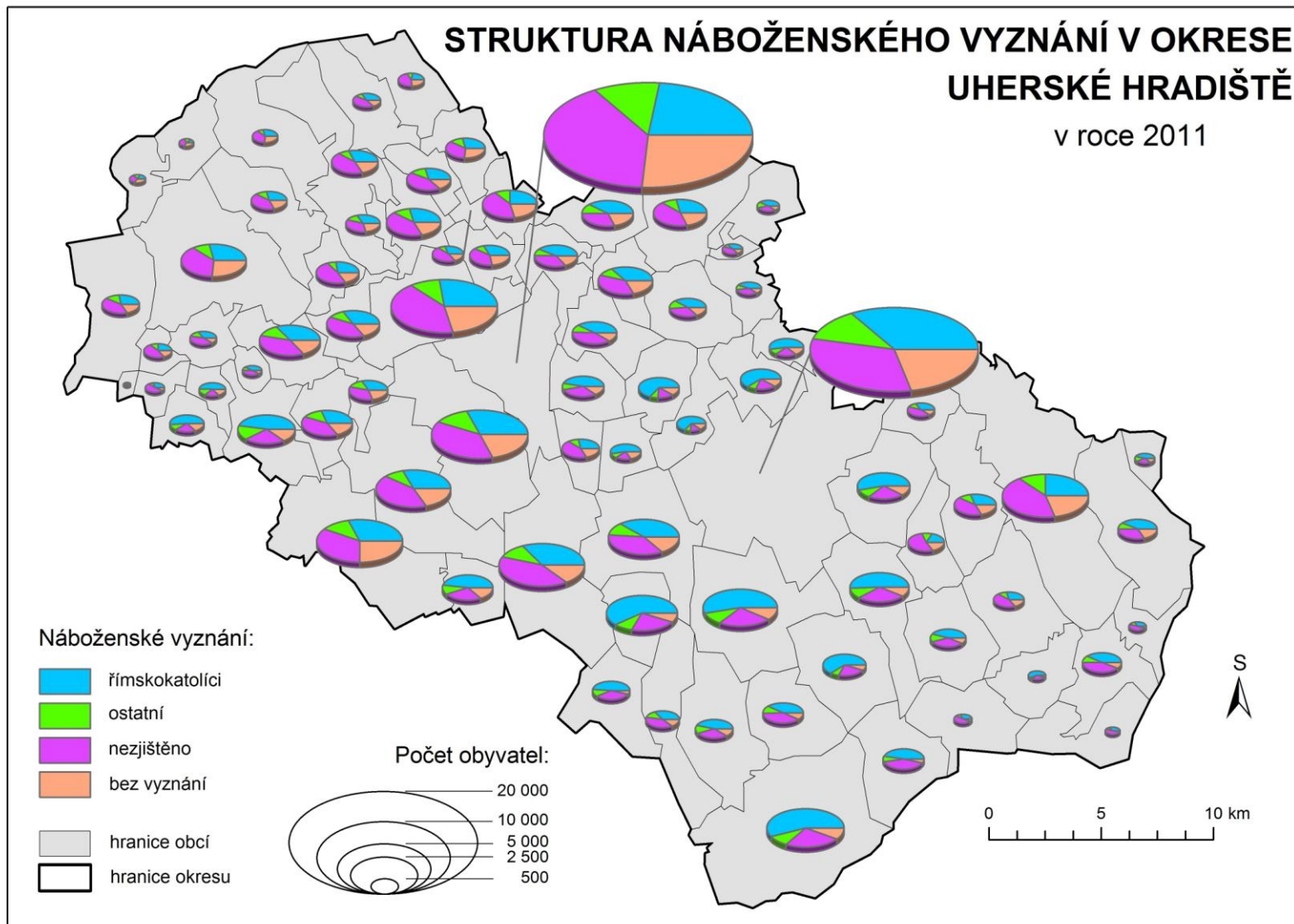
v roce 1991

Obr. 7: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1991
(Zdroj: ČSÚ - SLDB 1991, ArcČR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

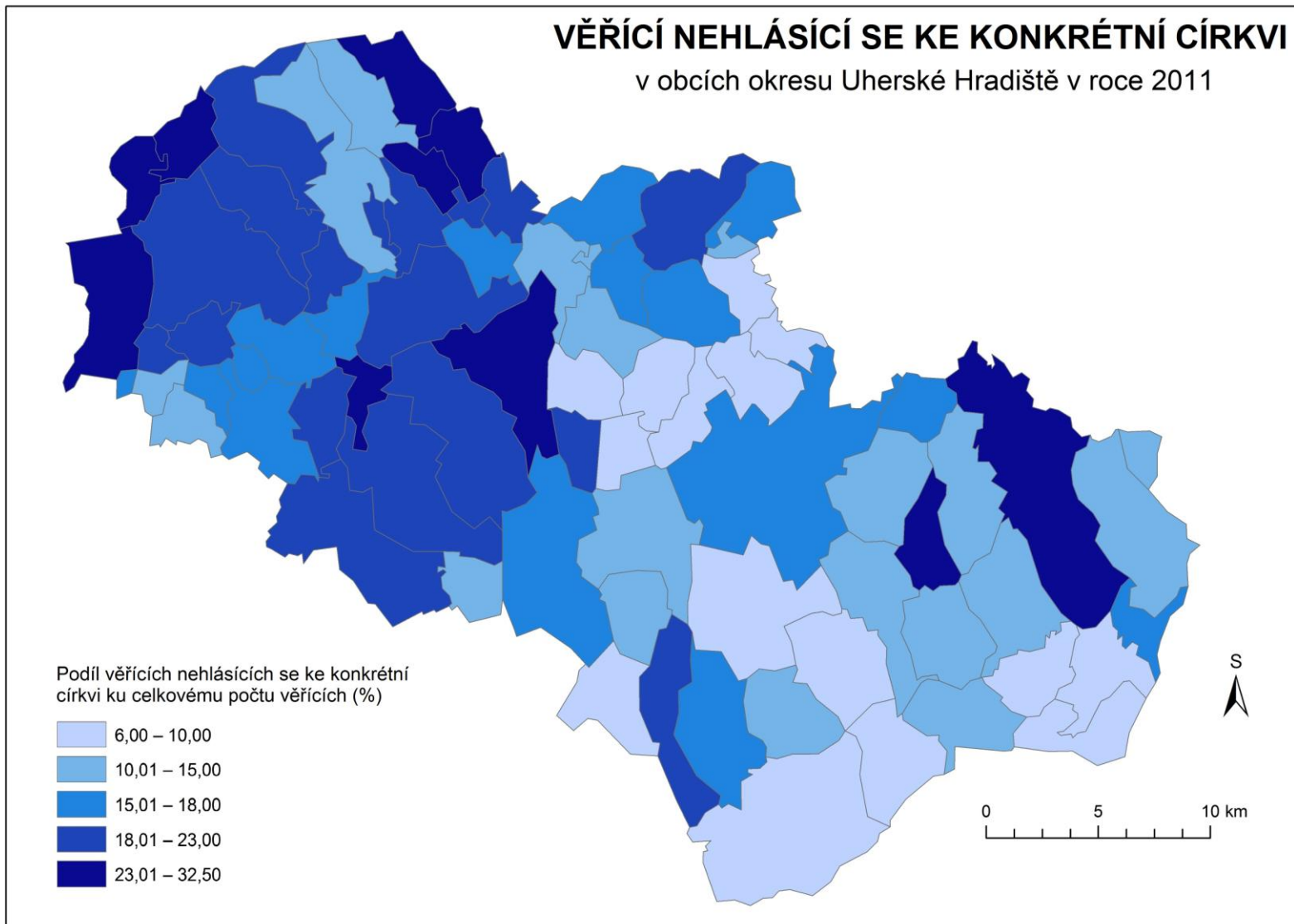
STRUKTURA NÁBOŽENSKÉHO VYZNÁNÍ V OKRESE UHERSKÉ HRADIŠTĚ

v roce 2011

Obr. 8: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 2011
(Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011, ArcČR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

VĚŘÍCÍ NEHLÁSÍCÍ SE KE KONKRÉTNÍ CÍRKVI v obcích okresu Uherské Hradiště v roce 2011

Obt. 9: Věřící nehlásící se ke konkrétní církvi v okrese Uh. Hradiště v roce 2011
(Zdroji: ČSÚ - SLDB 1991, SLDB 2011, ArcČR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

7. Posouzení vývoje náboženského složení

Tato kapitola je zaměřena na posouzení vývoje religiozity v okrese Uherské Hradiště. Nejdříve nám tento vývoj nastiňuje bazický index. Dále pomocí indexu ateizace zjistíme postupující sekularizaci ve sledovaném okrese, přičemž hodnoty pro jednotlivé obce jsou shrnuty v tabulce mezi přílohami.

7. 1 Bazický index

Pomocí bazického indexu můžeme sledovat změny počtu osob určitého vyznání v čase a analyzovat vývoj v zastoupení daných náboženských skupin. Jedná se o ukazatel se stálým základem. V případě, že jeho hodnota přesahuje stoprocentní hranici, značí to početní nárůst kategorie, kterou sledujeme vzhledem k základnímu, počátečnímu období. Vyhodnocovat a srovnávat budeme vývojovou tendenci celkového počtu věřících lidí a postupný vývoj počtu římských katolíků, jakožto nejvýznamnější a nejpočetnější náboženské skupiny okresu.

Tab. 2: Vývoj počtu věřících a římských katolíků podle bazického indexu v okrese Uherské Hradiště

		1880	1910	1930	1991	2011
věřící	počet osob	88 412	111901	114 210	107 558	64 887
	podíl (%)	100	100	99,04	74,08	45,87
	bazický index (%)	100,00	126,57	129,18	121,66	73,39
katolíci	počet osob	85771	110017	110258	105744	49140
	podíl (%)	97,01	98,32	95,62	72,83	37,74
	bazický index (%)	100,00	128,27	128,55	123,29	57,29

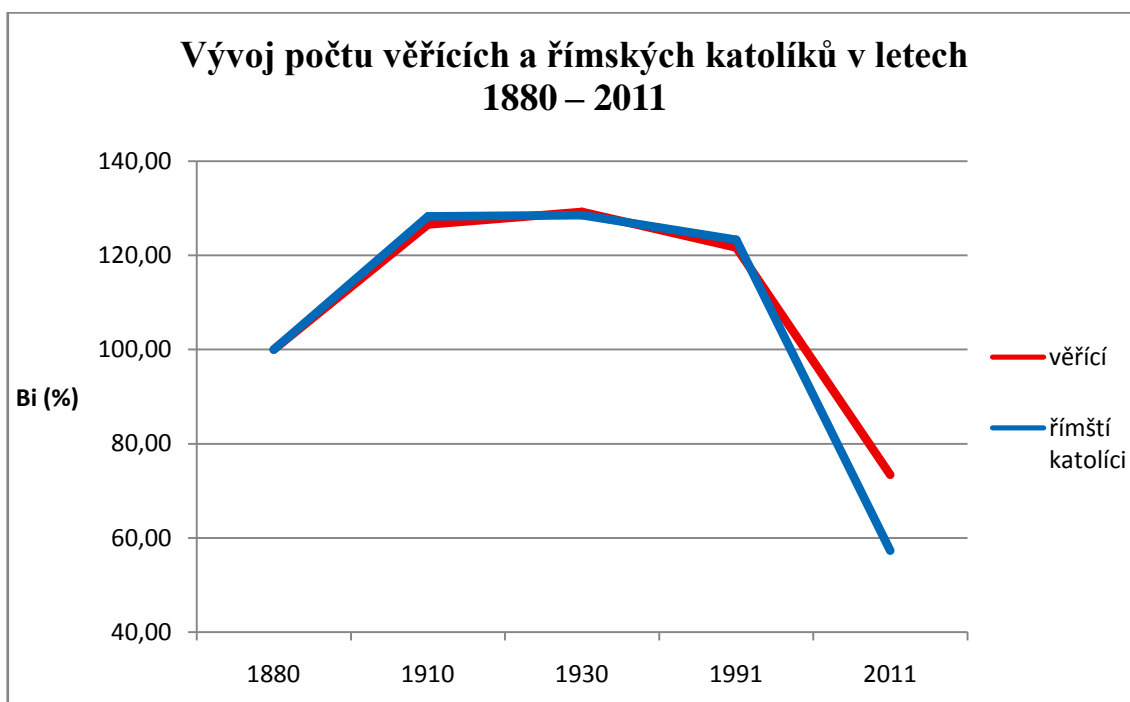
Zdroj: Statistické zdroje k jednotlivým cenzům, uvedené v seznamu literatury. Vlastní úpravy

Okres Uherské Hradiště leží v nejreligióznější oblasti České republiky. V letech 1880 a 1910 nebyla ve sčítacím archu možnost odpovědi „bez vyznání“. Z tohoto důvodu je v těchto letech bráno 100 % obyvatelstva jako věřící. Do Československého sčítání v roce 1930 již byla zařazena kategorie pro osoby, které se nechtěly hlásit k žádnému vyznání, proto už můžeme vidět, zde zatím ještě velmi nepatrné, snížení podílu věřících vzhledem k celkovému počtu obyvatelstva okresu, který však stále

znamenal v absolutních hodnotách nárůst. Výrazně se podíl měnil až s dalšími sčítáními (v roce 2011 bylo podle bazického indexu o 26,6 % méně věřících, než v roce 1880).

Ve sčítáních z let 1880, 1910 a 1930 se lidé hlásili čistě ke katolickému vyznání. V letech 1991 a 2011 jsou v tomto vývoji započítány pouze osoby, které se přihlásily k římskokatolickému vyznání, důvodem je zanedbatelnost velmi malého počtu v zastoupení jiných katolických církví (řečtí katolíci apod.).

Stejně jako v minulosti i v současnosti je Římskokatolická církev dominantní církví nejen v České republice, ale i v okrese Uherské Hradiště. Vývoj obyvatelstva tohoto vyznání je proto velmi podobný vývoji celkového počtu obyvatelstva religiózního. Bazický index obou skupin přesahuje vyjma posledního sčítání vždy 100 %, přičemž nejvyšší nárůst byl vykázan v roce 1930. O něco menší byl v roce 1991, kdy podíl věřících obyvatel klesl na 74 %, římských katolíků na 72 %. První úbytek byl zaznamenán s rokem 2011, kdy bazický index klesl pod 100 %, v případě katolíků na pouhých 57,29 %.

Obr. 10: Vývoj počtu věřících a římských katolíků podle bazického indexu v okrese Uherské Hradiště

(Zdroj: Statistické zdroje k jednotlivým censům, uvedené v seznamu literatury. Vlastní zpracování v Microsoft Excel 2007)

7. 2 Index ateizace

Úpadek a krize náboženství, typické pro vyspělé západní civilizace, se výrazně dotýkal a stále dotýká i České republiky, která patří – tedy alespoň podle statistických dat – mezi nejvíce ateistické země světa. Výrazně k tomu přispěla i ateistická propaganda komunistického režimu ve druhé polovině 20. století a v důsledku toho také narůstající protikatolické smýšlení naší společnosti. Postoj obyvatelstva ke katolicismu byl ale výrazně narušen i v období vzniku Československa a ve 20. letech 20. století. Sekularizace jakožto proces znamená ztrátu sociálního významu náboženské instituce, akce a náboženského vědomí (Lužný, Navrátilová 2001). Jedním z ukazatelů, pomocí kterého můžeme tento proces vyjádřit, je tzv. index ateizace, který značí změnu podílu obyvatel bez náboženského vyznání mezi dvěma vybranými sledovanými roky a lze ho aplikovat na různé územní celky. Pokud dosahuje kladných hodnot, značí to postupující sekularizaci a růst nevěřících lidí v prostoru. Záporné hodnoty naopak znamenají rostoucí religiozitu.

Tab. 3: Index ateizace v letech 1991–2011 v SO ORP okresu Uherské Hradiště, v okrese a v ČR

Území	1991			2011			Index ateizace (%)
	Obyv. celkem	Bez vyznání	Podíl (%)	Obyv. celkem	Bez vyznání	Podíl (%)	
SO ORP Uh. Hradiště	90 393	15 519	17,17	89 405	18 256	20,42	3,92
SO ORP Uh. Brod	54 795	6 502	11,87	52 062	7 395	14,20	2,64
okres UH	145 188	22 021	15,17	141 467	25 651	18,13	3,49
ČR	10 302 215	4 112 864	39,92	10 562 214	3 612 804	34,20	- 9,52

Zdroj: ČSÚ – SLDB 1991, SLDB 2011. Vlastní úpravy

Ve výše uvedené tabulce vidíme srovnání jednotlivých SO ORP okresu Uherské Hradiště s celým okresem a s Českou republikou. Index ateizace České republiky dosahuje záporných hodnot, což značí postupnou ustupující sekularizaci. Tento úbytek nevěřících, který se může zdát podivný s ohledem na zmiňovaný sekularizační trend společnosti, je ale zkreslen výrazným nárůstem osob, které na otázku náboženského

vyznání neodpověděly (jejich podíl stoupl mezi léty 1991 a 2011 o 226,21 %), což způsobilo pokles počtu a tedy i podílu osob bez vyznání. Oproti tomu okres Uherské Hradiště dosahuje hodnoty 3,49 % ateizace během uplynulých 20 let, tento rozdíl ve srovnání s Českou republikou tedy činí 13 pct. bodů. Faktem je, že Zlínský kraj, ve kterém okres leží, má nejvyšší podíl věřících obyvatel v ČR, proto zde index ateizace stále ještě nabývá kladných hodnot, protože tento počet věřících ubývá výrazněji, než v jiných oblastech České republiky, kde podíl věřícího obyvatelstva není tak výrazný.

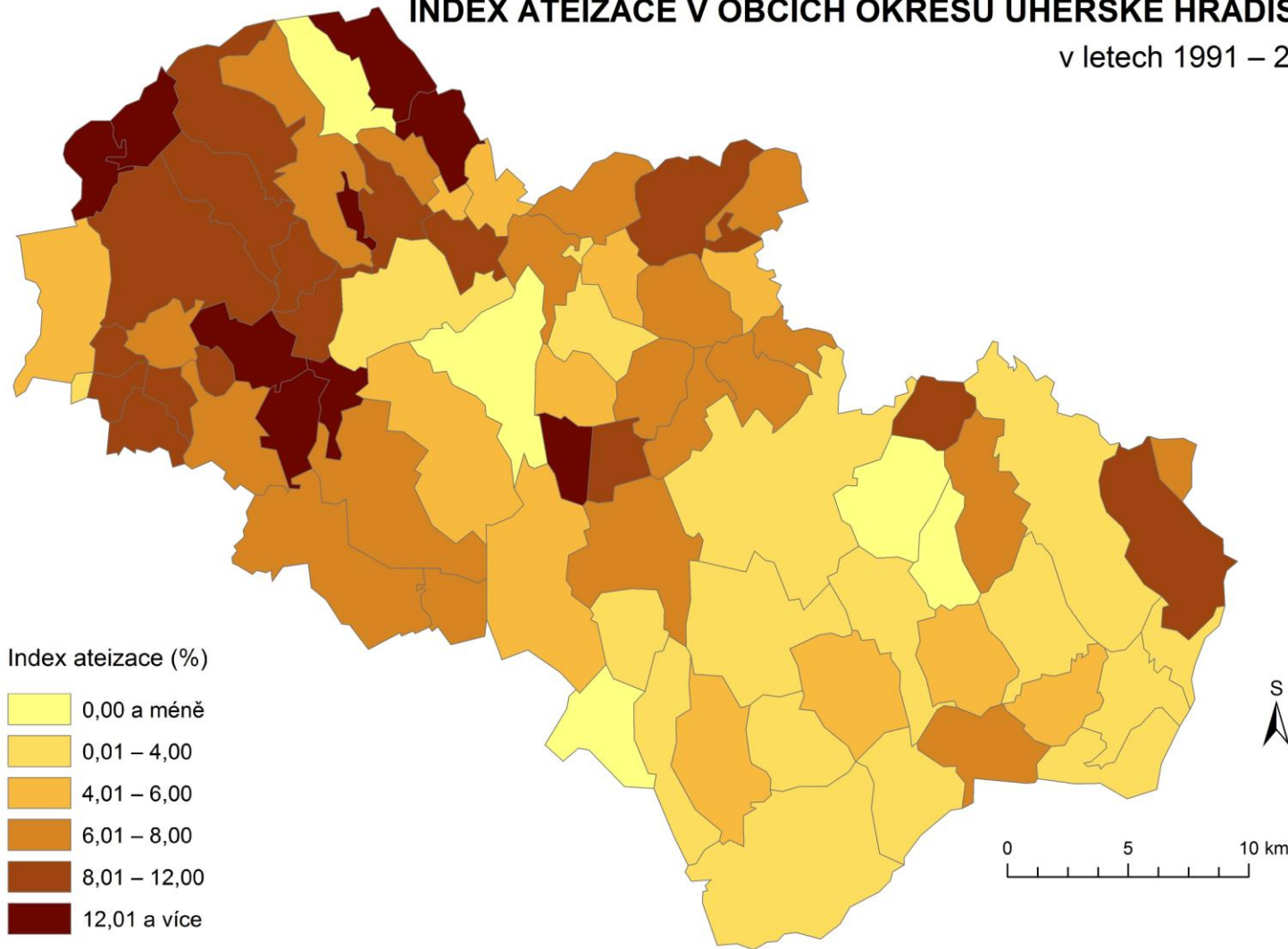
Co se týče samotného okresu, o něco ateističtější byla jeho severnější část pod správou ORP Uherského Hradiště. V tomto správním obvodu proběhla největší sekularizace v obcích Stupava (18,87 %) a Staré Hutě (17,08 %), které leží obě při hranicích se sousedním okresem Kroměříž. V případě Stupavy je vysoká hodnota indexu dána především úbytkem zdejší populace současně s nárůstem obyvatel bez vyznání. V případě Starých Hutí se počet obyvatel téměř nezměnil, ale zvýšil se zde počet nevěřících lidí. Stejně je na tom i obec Modrá, kde byl nárůst bezvěrců oproti nárůstu počtu obyvatel výraznější a index ateizace zde dosáhl hodnoty 15,30 %. V tomto SO ORP najdeme i dvě obce, ve kterých index ateizace dosahuje záporných hodnot, což značí rostoucí religiozitu. Jedná se o okresní město Uherské Hradiště (-4,85 %), druhou obcí jsou Jankovice (-0,83 %).

V SO ORP Uherský Brod byly nejvíce sekularizovanými obcemi Pitín (11,35 %) a Veletiny (11,10 %). V obou případech se počet obyvatel skoro nezměnil, zdejší vzrůstající ateismus je dán více než dvojnásobným nárůstem počtu obyvatel, kteří vyplnili kolonku bez vyznání. Záporných čísel dosahuje index ateizace ve třech obcích tohoto správního obvodu. Nejvíce se celorepublikové hodnotě přibližuje svých indexem -6,94 % obec Boršice u Blatnice. Dále se jedná o obce Nezdenice (-4,91 %) a Šumice (-2,00 %), které spolu navzájem sousedí a zároveň hraničí s Uherským Brodem, kde index ateizace dosahuje také velmi nízké hodnoty, a to pouze 0,60 %.

V přiložené mapě (Obr. 11) můžeme vidět, že celá severní polovina okresu, především severozápadní část, je sekularizovanější, než jižní polovina okresu. V severní části výrazně vybočuje obec Jankovice a také Uherské Hradiště, ve kterých došlo k růstu religiozity. Musíme ale brát v potaz, že v těchto obcích neznáme postoj velkého podílu zdejších obyvatel, protože se k náboženskému vyznání nevyjádřili. Co se týče jihovýchodní části, nejnáchylnější k ateizaci byly obce Pitín a Rudice.

INDEX ATEIZACE V OBCÍCH OKRESU UHERSKÉ HRADIŠTĚ

v letech 1991 – 2011

Obr. 11: Index ateizace v obcích okresu Uherské Hradiště v letech 1991–2011
(Zdroj: ČSÚ - SLDB 1991, SLDB 2011, ArcČR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

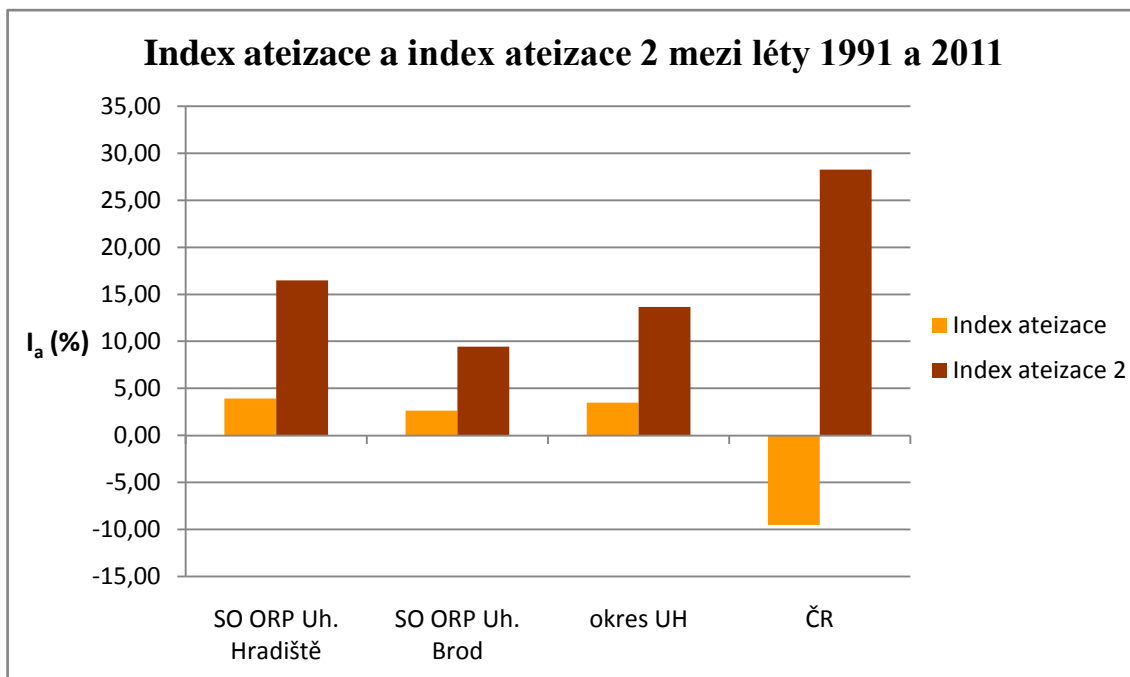
Jak již bylo výše zmíněno, míra sekularizace je výrazně zkreslena počtem osob, které na otázku svého postoje k náboženství a k víře neodpověděly, a tudíž je v tomto případě těžce interpretovatelná. Proto je níže uvedena tabulka pro srovnání, kde je vypočten index ateizace 2 pouze pro obyvatelstvo, které se v otázce náboženského vyznání vyjádřilo, tedy od celkového počtu obyvatel je odečten počet osob, u kterých jejich postoj nebyl zjištěn a které tuto otázku ve sčítacích archu vynechaly.

Tab. 4: Index ateizace 2 v letech 1991–2011 v SO ORP okresu Uherské Hradiště, v okrese a v ČR

Území	1991			2011			Index ateizace 2 (%)
	Obyv. celkem (bez těch, kteří neuvedli)	Bez vyznání	Podíl (%)	Obyv. celkem (bez těch, kteří neuvedli)	Bez vyznání	Podíl (%)	
SO ORP Uh. Hradiště	79 307	15 519	19,57	55 602	18 256	32,83	16,49
SO ORP Uh. Brod	50 272	6 502	12,93	34 947	7 395	21,16	9,45
okres UH	129 597	22 021	16,99	90 549	25 651	28,33	13,66
ČR	8 636 598	4 112 864	47,62	5 787 891	3 612 804	62,42	28,25

Zdroj: ČSÚ – SLDB 1991, SLDB 2011. Vlastní úpravy

Pro lepší srovnání i na úrovni obcí, je níže uvedena mapa, vyjadřující index ateizace 2 pro jednotlivé obce (Obr. 13), kde však jsou patrné jen malé rozdíly v rozložení hodnot sekularizace obcí. V tomto případě zde můžeme vidět o něco plynulejší přechod méně ateistického jihu k více ateistické a více sekularizované severozápadní části okresu, navíc zde žádná z obcí výrazně nevybočuje ze svého okolí, jako tomu bylo u obcí Jankovice, Uherské Hradiště, Pitín a Rudice.

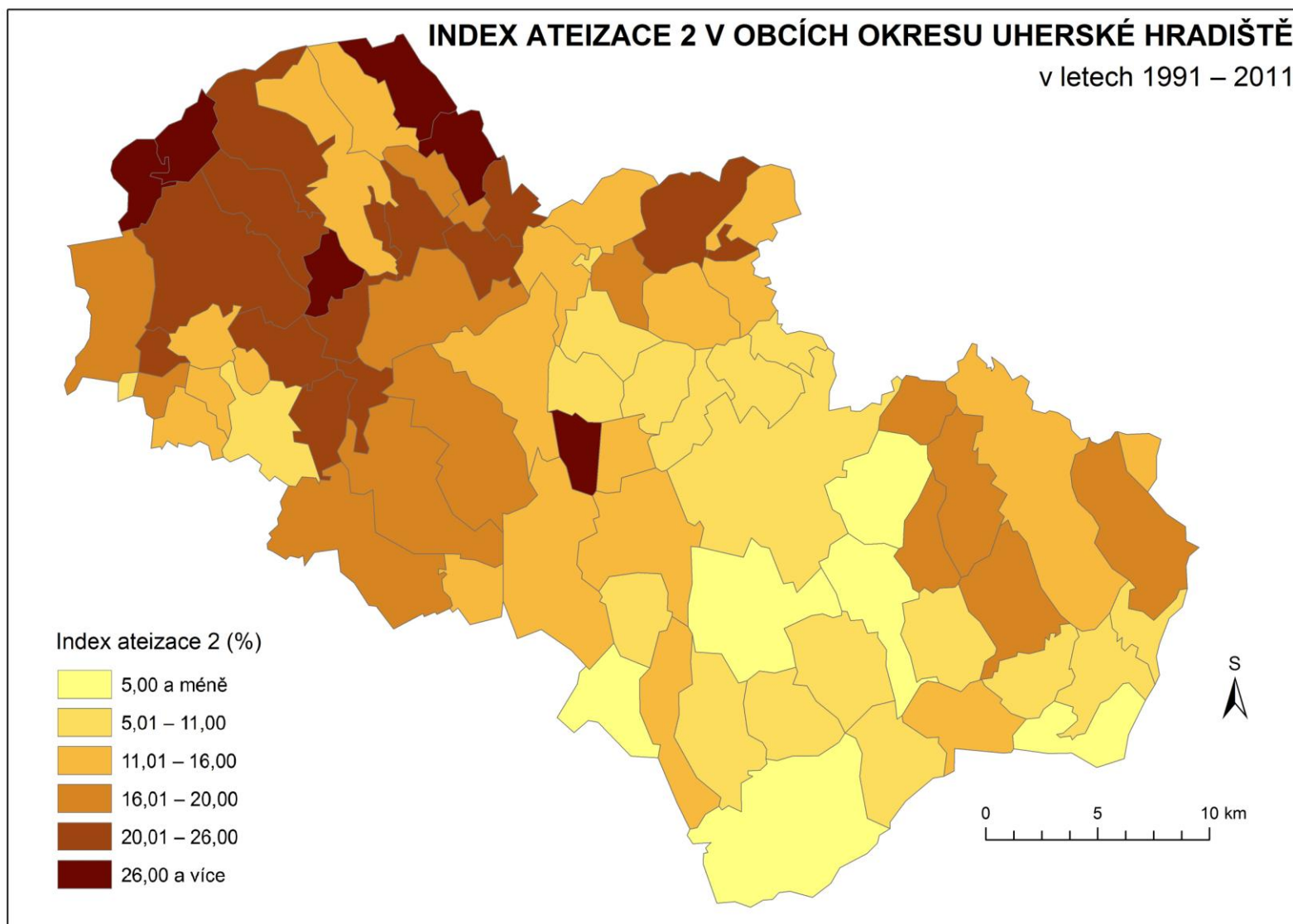

Obr. 12: Index ateizace a index ateizace 2 v SO ORP Uherského Hradiště, v okrese a v ČR v letech 1991–2011

(Zdroj: ČSÚ - SLDB 1991, SLDB 2011. Vlastní zpracování v Microsoft Excel 2007)

INDEX ATEIZACE 2 V OBCÍCH OKRESU UHERSKÉ HRADIŠTĚ

v letech 1991 – 2011

Obr. 13: Index ateizace 2 v obcích okresu Uherské Hradiště v letech 1991–2011
(Zdroj: ČSÚ - SLDB 1991, SLDB 2011, ArcČR® 500, vlastní zpracování v ArcGIS 10)

8. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo posouzení religiozity na území uherskohradištského okresu, zhodnocení vývoje v zastoupení různých vyznání od poloviny 19. století do současnosti a v neposlední řadě vymezení rozsahu postupující sekularizace a ateizace zdejšího obyvatelstva. K tomu byla využita data ze sčítání lidu z let 1880, 1910, 1930, 1991 a 2011.

V České republice je charakteristické územní rozložení věřících, kdy roste religiozita od severozápadu na jihovýchod. Okres Uherské Hradiště leží právě na jihovýchodě u slovenských hranic a dosahuje vůbec nejvyšší míry religiozity v ČR. Stejný princip v rozložení věřících nalezneme i v rámci okresu, kdy jeho jihovýchodní část je religióznější než severozápadní.

V práci bylo nejdříve zhodnoceno zastoupení obyvatelstva, hlásícího se k různým vyznáním, popřípadě k žádnému vyznání, na základě výsledků sčítání. Bylo zjištěno, že na území uherskohradištského okresu byla vždy nejvýznamnější katolická církev, kdy největší podíl katolíků vykazovaly obce s menším počtem obyvatel, zatímco ve větších městech snižovalo tento podíl zastoupení jiných vyznání, případně i větší podíl obyvatel bez vyznání. Příkladem můžou být právě města Uherské Hradiště, Uherský Brod a Uherský Ostroh, která se do až druhé světové války vyznačovala přítomností výrazné židovské komunity. V následném sčítání už je patrné úplné vymizení židů, stejně jako židovských obcí v Uherském Brodě a Uherském Ostrohu.

Dále byl v práci nastíněn pomocí bazického indexu vývoj věřících a římských katolíků od roku 1880 do roku 2011. Tento vývoj vykazoval vzájemně velmi podobný trend, kdy jejich počet do roku 1910 stoupal a následně měl víceméně konstantní průběh, který trval až do roku 1991. Do posledního sčítání však velmi rychle klesl podíl věřících i římskokatolíků, což bylo způsobeno především nárůstem počtu osob, které se k náboženské víře ve sčítacím archu nevyjádřily, proto je tento pokles míry religiozity těžce interpretovatelný.

Pomocí indexu ateizace byla vypočítána také sekularizační tendence jednak na úrovni jednotlivých obcí, ale také ve srovnání okresu s Českou republikou. Z výsledků je zřejmý ateističtější severozápad okresu, který vykazuje téměř 4 % ateizace. Oproti tomu Česká republika spadá do záporných hodnot, což je ovšem výsledek značně zkreslený lidmi, kteří neodpověděli. Tato „ignorace“ otázky na náboženskou víru znesnadňuje správnou interpretaci vývoje religiozity na sledovaném území a značně

zkresluje realitu. Pro lepší a přesnější představu o míře sekularizace byl v práci vypočítán tento index bez ohledu na tyto osoby. Výsledky jsou co do rozložení religiozity víceméně nezměněny, avšak dosahují mnohem větších hodnot, které se pohybují u nejvíce sekularizovaných obcí kolem 30 %.

Co se týče dalšího vývoje, je zjevné, že bude záležet na tom, jak se zdejší obyvatelé postaví v dalším cenzu k otázce náboženského vyznání a zda budou ochotni příslušnou kolonku vyplnit. Pokud se jejich počet zmenší, není vyloučeno, že míra religiozity bude stagnovat, případně i vzroste. Očekává se ale spíše stále postupující sekularizace, protože právě v tomto nejreligióznějším okrese ČR je, oproti jiným vysoce ateistickým okresům severozápadu, ještě „co sekularizovat“.

Otázkou zůstává, co je příčinou tohoto úbytku věřících. V posledním sčítání byla možnost přihlásit se k nejrůznějším vyznáním a církevním institucím, takže nemožnost přihlásit se ke konkrétní církvi se zdá velmi nepravděpodobná, spíše je možné uvažovat o neochotě zcela se ztotožnit s konkrétním církevním učením, o neschopnosti podřídit se některým restriktivním požadavkům na chování věřících, případně může jít o hlubší projev přeměny religiozity obyvatelstva od „organizovaných“ forem k formám „individualizovaným“. Přibývání obyvatel „bez vyznání“ mezi posledními dvěma sčítáními nebylo markantní, bylo spíše nepatrné, což poukazuje sice na určitý reálný odklon lidí od víry, avšak v jakém měřítku už tak patrné není právě z důvodu neochoty obyvatelstva se k této náboženské otázce vyjádřit.

Summary

The main aim of this bachelor thesis was to assess the development of religiosity in the District of Uherské Hradiště from 1880 to 2011 and to evaluate of the process of secularization in different municipalities.

The thesis is divided into several chapters. The first part contains an exploration of literature relating to this topic. The work further focuses on theoretical outlines of scientific branches connected with religion.

The District of Uherské Hradiště ranks among the districts with the highest degree of religiosity in the Czech Republic. Today it consists of 78 municipalities, in each of which the development of religiosity of its residents was assessed from 1880 to 2011 based on data from censuses (1880, 1910, 1930, 1991 and 2011). A gradual decrease of believers and the disappearance of the Jews after World War II is obvious.

The final chapter shows this development by means of a basic index, which was aimed at Roman Catholics, as the most important confession in the district, and at believers as a whole.

To complete the results, an index of atheism was calculated, which reflects the proportion of non-believers in relation to the total population, characterizing the degree of secularization of society.

Based on the acquired data it was found, that the District of Uherské Hradiště, as well as the Czech Republic as a whole, is affected by a gradual decrease in religiosity and by an increase in secularization in the District from south-east to north-west.

The thesis points at the problem of a high proportion of people, who did not express their attitude to religion in the censuses, which leads to a misinterpretation of the degree of religiosity in the area.

Seznam použité literatury

BOHÁČ, Zdeněk. *Atlas církevních dějin českých zemí 1918-1999*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 175 s. ISBN 80-7192-405-9.

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE. *Katolická církev v České republice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, nestr.

ČSÚ. Československé sčítání lidu 1930. In: *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 26. 2. 2010b [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/sldb/ceskoslovenske_scitani_lidu_1930

ČSÚ. Charakteristika okresu Uherské Hradiště. *Český statistický úřad* [online]. 27. 2. 2014 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xz/charakteristika_okresu_uherske_hradiste

ČSÚ. *Sčítání lidu, domů a bytů 1991*. Okres Uherské Hradiště [data]. Poskytnuto Mgr. Miloslavem Šerým, Ph.D.

ČSÚ. *Sčítání lidu, domů a bytů 2011*. Okres Uherské Hradiště [data]. Poskytnuto Mgr. Miloslavem Šerým, Ph.D.

ČSÚ. Sčítání lidu v Rakousko-Uhersku (1868-1910). In: *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 26. 2. 2010a [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/sldb/scitani_lidu_v_rakousko_uhersku_-1868_1910-

ČSÚ. Vše o území: Uherské Hradiště - okres. In: *Sčítání lidu, domů a bytů 2011* [online]. 18. 2. 2015 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/sldb>

ELSER, M. *Encyklopedie náboženství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, 407 s. ISBN 80-7192-188-2.

ESPOSITO, John a Susan Tyler HITCHCOCK. *Geography of religion: where God lives, where pilgrims walk*. Washington, D.C.: National Geographic, 2006, 416 s. ISBN 0792259106.

FRANZEN, August. *Malé církevní dějiny*. 2. opr. a dopl. vyd. Praha: Zvon, 1995, 358 s. ISBN 80-7113-119-9.

HAVLÍČEK, Tomáš a Martina HUPKOVÁ. *Geografický výzkum religiózní krajiny Česka*. In: *Miscellanea Geographica: Universitatis Bohemiae Occidentalis*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2007, č. 13, s. 161-166.

HEJNA, Dalibor. *Náboženství a společnost: věda o náboženství a její historické kořeny*. Praha: Grada, 2010, 198 s. ISBN 978-80-247-2427-0.

HELLER, Jan a Milan MRÁZEK. *Nástin religionistiky: uvedení do vědy o náboženstvích*. 2., rev. vyd. Praha: Kalich, 2004, 316 s. ISBN 80-7017-721-7.

HOPFE, Lewis M. a Mark R. WOODWARD. *Religions of the world*. 11th ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall, 2009, 448 s. ISBN 013606177x.

HORYNA, Břetislav a Helena PAVLINCOVÁ. *Dějiny religionistiky: antologie*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2001, 462 s. ISBN 8071821233.

HRUDNÍKOVÁ, Mirjam, Miloslav KREJČÍŘ a Josef PALA. *Katolická ročenka 95: data, čísla, fakta*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995, 197 s. ISBN 8085527987.

KAČEROVÁ, Eva a Libor MICHALEC. *Příběh statistiky*. Praha: Český statistický úřad, 2014, 49 s. ISBN 978-80-250-2517-8.

KADLEC, Jaroslav. *Přehled českých církevních dějin 2*. Praha: Zvon, 1991, 281 s. ISBN 80-7113-003-6.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981, 790 s.

KLUFOVÁ, Renata a Zuzana POLÁKOVÁ. *Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 306 s. ISBN 978-80-7357-546-5.

KOKAISL, Petr. *Geografie náboženství: Úvod do problematiky studia světových náboženských systémů*. Praha: Provozně ekonomická fakulta ČZU, 2009, 264 s. ISBN 978-80-213-1935-6.

LUŽNÝ, Dušan a Jolana NAVRÁTILOVÁ. *Religion and Secularisation in the Czech Republic*. In: *Czech Sociological Review*, Praha: Academy of Science, 2001, roč. IX., č. 1, str. 85–98.

MATLOVIČ, René. *Geografia religii: náčrt problematiky*. Prešov: Prešovská univerzita, 2001, 375 s. ISBN 8080680620.

MRÁČEK, Karel Pavel. *Stručná příručka církevních dějin*. 3. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1996, 195 s.

PALA, Josef. *České diecéze v číslech a datech*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994, 59 s.

PAVLÍK, Zdeněk, Jitka RYCHTAŘÍKOVÁ a Alena ŠUBRTOVÁ. *Základy demografie*. Praha: Academia, 1986, 732 s.

PAVLÍK, Zdeněk a Květa KALIBOVÁ. *Mnohojazyčný demografický slovník*. 2. vyd. Praha: Česká demografická společnost, 2005, 184 s. ISBN 8023948644.

PAVLÍK, Zdeněk, Květa KALIBOVÁ a Alena VODÁKOVÁ. *Demografie (nejen) pro demografy*. 3. přep. vyd. Praha: SLON, 2009, 241 s. ISBN 978-80-7419-012-4.

- SKOKAN, Ladislav. *Náboženství etnicko-kulturních makroregionů: (úvod do regionální geografie náboženství)*. V Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Přírodovědecká fakulta, 2010, 93 s. ISBN 978-80-7414-246-8.
- SOKOL, Jan. *Člověk a náboženství*. Praha: Portál, 2003, 246 s. ISBN 80-7178-886-4.
- Special-Orts-Repertorium von Mähren*, K. K. Statistischencentral-commission, Wien, 1885, 220 s.
- Spezialortsrepertorium von Mähren*, K. K. Statistischen Zentralkommission, Wien, 1918, 240 s.
- Statistický lexikon obcí v republice Československé: Země Moravskoslezská*, Ministerstvo vnitra a Státní statistický úřad, Praha: Orbis, 1935, 210 s.
- STUMP, Roger W. *The geography of religion: faith, place, and space*. Lanham, Md.: Rowman & Littlefield Publishers, 2008, 423 s. ISBN 0742510808.
- ŠTAMPACH, Odilo Ivan. *Přehled religionistiky*. Praha: Portál, 2008, 237 s. ISBN 978-80-7367-384-0.
- ÚŘAD PRÁCE ČR. Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. *Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem>
- VLČEK, Miroslav. *Úvod do religionistiky: přehled dějin náboženského myšlení I*. Praha: Oeconomica, 2004, 162 s. ISBN 80-245-0768-4.
- VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál, 2004, 440 s. ISBN 80-7178-798-1.
- VRÁNOVÁ, Michaela. *Religiózní struktura obyvatel jižní Moravy*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 52 s.
- WEBHOUSE. Okres Uherské Hradiště. In: *Města a obce online: portál územní samosprávy* [online]. Jihlava: WEBHOUSE, s. r. o., 2015 [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: <http://mesta.obce.cz/vyhledat2.asp?okres=3711>

Seznam příloh

Příloha 1: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1880

Příloha 2: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1910

Příloha 3: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1930

Příloha 4: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1991

Příloha 5: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 2011

Příloha 6: Index ateizace a index ateizace 2 v obcích okresu Uherské Hradiště v letech 1991–2011

Příl. 1: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1880

obec	počet obyvatel	katolíci	evangelíci	židé	jiné vyznání
		(v %)			
Babice	1078	100,00	0,00	0,00	0,00
Bánov	1167	97,94	0,00	2,06	0,00
Bílovice	1001	98,30	0,00	1,70	0,00
Bojkovice	3556	98,90	0,00	1,10	0,00
Boršice	1393	99,50	0,00	0,50	0,00
Boršice u Blatnice	753	98,14	0,00	1,86	0,00
Břestek	800	99,25	0,00	0,75	0,00
Březolupy	1054	98,86	0,57	0,57	0,00
Březová	661	97,58	0,00	2,42	0,00
Buchlovice	2171	98,48	0,09	1,43	0,00
Bystřice pod Lopeníkem	821	98,54	0,00	1,46	0,00
Částkov	379	98,42	0,00	1,58	0,00
Dolní Němčí	796	98,99	0,25	0,75	0,00
Drslavice	481	98,54	0,00	1,46	0,00
Hluk	2442	98,85	0,00	1,15	0,00
Horní Němčí	919	98,37	0,00	1,63	0,00
Hostějov	112	100,00	0,00	0,00	0,00
Hostětín	247	100,00	0,00	0,00	0,00
Hradčovice	847	99,29	0,00	0,71	0,00
Huštěnovice	956	99,48	0,52	0,00	0,00
Jalubí	1450	98,83	0,00	1,17	0,00
Jankovice	722	99,86	0,14	0,00	0,00
Kněžpole	664	100,00	0,00	0,00	0,00
Komňa	1148	99,30	0,00	0,70	0,00
Korytná	574	99,13	0,00	0,87	0,00
Kostelany nad Moravou	702	100,00	0,00	0,00	0,00
Košíky	612	100,00	0,00	0,00	0,00
Kudlovice	687	99,71	0,00	0,29	0,00
Kunovice	3539	97,49	0,06	2,46	0,00
Lopeník	861	99,54	0,00	0,46	0,00
Medlovice	381	99,21	0,00	0,79	0,00
Mistřice	1125	98,04	0,00	1,96	0,00
Modrá	357	100,00	0,00	0,00	0,00
Nedachlebice	627	99,52	0,00	0,48	0,00
Nedakonice	1061	100,00	0,00	0,00	0,00
Nezdenice	533	97,94	0,00	2,06	0,00
Nivnice	1644	98,72	0,00	1,28	0,00
Ořechov	873	98,85	0,00	1,15	0,00

Ostrožská Lhota	1072	99,25	0,00	0,75	0,00
Ostrožská Nová Ves	2788	99,32	0,18	0,50	0,00
Osvětimany	866	99,19	0,46	0,35	0,00
Pašovice	515	99,61	0,00	0,39	0,00
Pitín	914	99,67	0,00	0,33	0,00
Podolí	549	98,72	0,00	1,28	0,00
Polešovice	2047	98,73	0,05	1,22	0,00
Popovice	704	99,15	0,00	0,85	0,00
Prakšice	714	98,88	0,00	1,12	0,00
Rudice	439	100,00	0,00	0,00	0,00
Salaš	357	100,00	0,00	0,00	0,00
Slavkov	635	98,74	0,00	1,26	0,00
Staré Hutě	333	100,00	0,00	0,00	0,00
Staré Město	2916	97,26	0,24	2,23	0,27
Starý Hrozenkov	742	99,06	0,00	0,94	0,00
Strání	1570	98,54	0,00	1,46	0,00
Stříbrnice	856	100,00	0,00	0,00	0,00
Stupava	856	98,71	0,00	1,29	0,00
Suchá Loz	664	100,00	0,00	0,00	0,00
Sušice	240	100,00	0,00	0,00	0,00
Svárov	223	98,65	0,00	1,35	0,00
Šumice	1173	98,98	0,00	1,02	0,00
Topolná	1250	99,20	0,00	0,80	0,00
Traplice	687	98,54	0,00	1,46	0,00
Tučapy	389	100,00	0,00	0,00	0,00
Tupesy	1185	98,73	0,00	1,27	0,00
Uherské Hradiště	6663	91,66	0,18	8,13	0,03
Uherský Brod	6492	86,21	0,03	13,76	0,00
Uherský Ostroh	3683	89,33	0,08	10,53	0,05
Újezdec	424	97,17	0,00	2,83	0,00
Vápenice	324	100,00	0,00	0,00	0,00
Vážany	620	100,00	0,00	0,00	0,00
Velehrad	585	97,61	0,17	2,22	0,00
Veletiny	403	100,00	0,00	0,00	0,00
Vlčnov	1650	99,03	0,00	0,97	0,00
Vyškovec	605	100,00	0,00	0,00	0,00
Záhorovice	995	100,00	0,00	0,00	0,00
Zlámánek	368	99,18	0,00	0,82	0,00
Zlechov	963	99,38	0,10	0,52	0,00
Žitková	759	96,05	0,00	3,95	0,00
Okres celkem	88412	97,01	0,06	2,91	0,01

Zdroj: Special-Orts-Repertorium von Mähren (1885)

Příl. 2: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1910

obec	počet obyvatel	katolíci	evangelíci	židé	jiné vyznání
		(v %)			
Babice	1313	99,62	0,00	0,38	0,00
Bánov	1784	99,50	0,00	0,50	0,00
Bílovice	1359	99,41	0,22	0,37	0,00
Bojkovice	3821	99,16	0,24	0,60	0,00
Boršice	1711	99,88	0,00	0,12	0,00
Boršice u Blatnice	987	100,00	0,00	0,00	0,00
Břestek	904	100,00	0,00	0,00	0,00
Březolupy	1362	99,49	0,00	0,51	0,00
Březová	1051	98,95	0,00	1,05	0,00
Buchlovice	2306	99,09	0,13	0,78	0,00
Bystřice pod Lopeníkem	914	99,02	0,00	0,98	0,00
Částkov	452	99,34	0,00	0,66	0,00
Dolní Němčí	1154	99,83	0,00	0,17	0,00
Drslavice	560	100,00	0,00	0,00	0,00
Hluk	3039	99,57	0,00	0,39	0,03
Horní Němčí	1310	99,69	0,00	0,31	0,00
Hostějov	108	100,00	0,00	0,00	0,00
Hostětín	261	100,00	0,00	0,00	0,00
Hradčovice	1104	99,55	0,00	0,45	0,00
Huštěnovice	936	99,89	0,00	0,00	0,11
Jalubí	1763	100,00	0,00	0,00	0,00
Jankovice	815	100,00	0,00	0,00	0,00
Kněžpole	804	97,51	2,36	0,12	0,00
Komňa	1302	100,00	0,00	0,00	0,00
Korytná	983	100,00	0,00	0,00	0,00
Kostelany nad Moravou	865	100,00	0,00	0,00	0,00
Košíky	701	100,00	0,00	0,00	0,00
Kudlovice	782	99,36	0,13	0,51	0,00
Kunovice	4452	98,94	0,04	1,01	0,00
Lopeník	1024	99,71	0,00	0,29	0,00
Medlovice	436	100,00	0,00	0,00	0,00
Mistřice	1379	100,00	0,00	0,00	0,00
Modrá	426	100,00	0,00	0,00	0,00
Nedachlebice	839	100,00	0,00	0,00	0,00
Nedakonice	1312	100,00	0,00	0,00	0,00
Nezdenice	631	100,00	0,00	0,00	0,00
Nivnice	2500	99,32	0,16	0,52	0,00
Ořechov	932	100,00	0,00	0,00	0,00

Ostrožská Lhota	1437	99,65	0,00	0,35	0,00
Ostrožská Nová Ves	3543	99,24	0,37	0,40	0,00
Osvětimany	1067	99,53	0,47	0,00	0,00
Pašovice	610	100,00	0,00	0,00	0,00
Pitín	1067	100,00	0,00	0,00	0,00
Podolí	622	99,20	0,00	0,80	0,00
Polešovice	2109	98,81	0,00	1,19	0,00
Popovice	1025	99,71	0,00	0,29	0,00
Prakšice	915	99,89	0,00	0,11	0,00
Rudice	683	100,00	0,00	0,00	0,00
Salaš	373	100,00	0,00	0,00	0,00
Slavkov	828	100,00	0,00	0,00	0,00
Staré Hutě	280	100,00	0,00	0,00	0,00
Staré Město	4563	99,45	0,13	0,42	0,00
Starý Hrozenkov	907	99,67	0,00	0,33	0,00
Strání	2418	99,13	0,21	0,66	0,00
Stříbrnice	1000	100,00	0,00	0,00	0,00
Stupava	680	100,00	0,00	0,00	0,00
Suchá Loz	955	100,00	0,00	0,00	0,00
Sušice	295	100,00	0,00	0,00	0,00
Svárov	294	99,32	0,00	0,68	0,00
Šumice	1443	99,38	0,00	0,62	0,00
Topolná	1554	100,00	0,00	0,00	0,00
Traplice	1004	100,00	0,00	0,00	0,00
Tučapy	457	100,00	0,00	0,00	0,00
Tupesy	1338	100,00	0,00	0,00	0,00
Uherské Hradiště	9451	94,32	0,56	5,07	0,05
Uherský Brod	8014	90,69	0,16	9,08	0,06
Uherský Ostroh	4737	95,38	0,17	4,37	0,08
Újezdec	495	100,00	0,00	0,00	0,00
Vápenice	409	99,51	0,00	0,49	0,00
Vážany	668	100,00	0,00	0,00	0,00
Velehrad	686	100,00	0,00	0,00	0,00
Veletiny	568	99,82	0,00	0,00	0,18
Vlčnov	2447	99,67	0,20	0,12	0,00
Vyškovec	740	100,00	0,00	0,00	0,00
Záhorovice	1133	100,00	0,00	0,00	0,00
Zlámanec	385	100,00	0,00	0,00	0,00
Zlechov	1380	99,35	0,00	0,65	0,00
Žitková	939	99,25	0,00	0,75	0,00
Okres celkem	111901	98,32	0,13	1,54	0,02

Zdroj: Spezialortsrepertorium von Mähren (1918)

Příl. 3: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1930

obec	počet obyvatel	katolíci	evangelíci	židé	čs. církvev	jiné a neudané vyznání	bez vyznání
Babice	1310	99,01	0,00	0,00	0,23	0,00	0,76
Bánov	1911	99,32	0,26	0,00	0,31	0,00	0,10
Bílovice	1364	99,49	0,00	0,00	0,22	0,15	0,15
Bojkovice	3983	94,35	0,70	0,33	2,91	0,08	1,63
Boršice	1585	99,24	0,06	0,25	0,13	0,06	0,25
Boršice u Blatnice	987	99,90	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00
Břestek	880	97,73	1,36	0,00	0,11	0,45	0,34
Březolupy	1416	98,02	0,00	0,14	1,27	0,07	0,49
Březová	1068	99,63	0,00	0,28	0,00	0,00	0,09
Buchlovice	2081	96,16	1,30	0,72	0,38	0,05	1,39
Bystřice p. Lopeníkem	915	99,67	0,00	0,00	0,33	0,00	0,00
Částkov	546	99,82	0,00	0,00	0,00	0,00	0,18
Dolní Němčí	1513	99,60	0,20	0,00	0,13	0,00	0,07
Drslavice	586	95,56	0,00	0,00	4,10	0,00	0,34
Hluk	3306	99,33	0,24	0,00	0,12	0,03	0,27
Horní Němčí	1369	99,27	0,29	0,29	0,07	0,07	0,00
Hostějov	98	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hostětín	247	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hradčovice	1094	95,25	0,09	0,00	4,57	0,00	0,09
Huštěnovice	1093	98,35	0,73	0,00	0,09	0,18	0,64
Jalubí	1796	99,00	0,50	0,00	0,11	0,00	0,39
Jankovice	723	99,45	0,55	0,00	0,00	0,00	0,00
Kněžpole	788	99,37	0,00	0,00	0,51	0,00	0,13
Komňa	1082	88,35	0,09	0,00	8,78	0,18	2,59
Korytná	939	98,94	0,21	0,00	0,11	0,11	0,64
Kostelany n. Moravou	895	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Košíky	663	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kudlovice	855	99,30	0,00	0,00	0,58	0,00	0,12
Kunovice	4520	93,85	0,40	0,46	4,49	0,00	0,80
Lopeník	999	99,60	0,00	0,00	0,10	0,00	0,30
Medlovice	384	96,09	0,00	0,00	0,52	0,00	3,39
Mistřice	1398	99,93	0,00	0,00	0,00	0,00	0,07
Modrá	453	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Nedachlebice	842	99,41	0,00	0,00	0,00	0,00	0,59
Nedakonice	1233	96,92	0,08	0,00	2,11	0,00	0,89
Nezdenice	698	96,42	1,00	0,00	1,72	0,57	0,29
Nivnice	2596	99,00	0,04	0,27	0,46	0,12	0,12
Ořechov	847	99,88	0,00	0,00	0,12	0,00	0,00

Ostrožská Lhota	1379	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ostrožská Nová Ves	3217	99,04	0,19	0,00	0,37	0,00	0,40
Osvětimany	999	95,40	0,30	0,00	1,10	0,00	3,20
Pašovice	615	99,19	0,00	0,00	0,49	0,16	0,16
Pitín	1116	99,82	0,00	0,00	0,09	0,00	0,09
Podolí	704	99,01	0,00	0,00	0,43	0,14	0,43
Polešovice	2103	98,57	0,19	0,00	0,38	0,19	0,67
Popovice	1042	99,52	0,00	0,00	0,00	0,10	0,38
Prakšice	961	99,79	0,00	0,00	0,00	0,10	0,10
Rudice	742	98,79	0,00	0,00	0,94	0,00	0,27
Salaš	401	99,75	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25
Slavkov	824	98,91	0,00	0,00	0,85	0,00	0,24
Staré Hutě	249	83,94	15,66	0,00	0,00	0,00	0,40
Staré Město	5544	95,53	1,15	0,47	1,01	0,16	1,68
Starý Hrozenkov	875	98,63	0,11	0,69	0,11	0,00	0,46
Strání	2604	96,97	0,42	0,42	0,42	0,00	1,77
Stříbrnice	923	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Stupava	581	97,07	1,55	0,52	0,17	0,00	0,69
Suchá Loz	909	99,01	0,00	0,00	0,77	0,11	0,11
Sušice	429	97,90	0,00	0,00	1,86	0,00	0,23
Svárov	278	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Šumice	1471	99,66	0,00	0,00	0,27	0,00	0,07
Topolná	1496	99,06	0,07	0,00	0,40	0,07	0,40
Traplice	989	98,99	0,10	0,00	0,20	0,00	0,71
Tučapy	444	98,42	1,58	0,00	0,00	0,00	0,00
Tupesy	1328	99,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,23
Uherské Hradiště	10554	89,80	2,19	2,66	1,90	0,51	2,94
Uherský Brod	8821	80,49	0,95	5,60	11,82	0,11	1,02
Uherský Ostroh	4338	89,65	0,78	2,90	3,41	0,05	3,20
Újezdec	444	89,41	0,90	0,00	0,00	0,00	9,68
Vápenice	399	99,50	0,00	0,00	0,50	0,00	0,00
Vážany	588	99,83	0,00	0,00	0,00	0,00	0,17
Velehrad	936	98,82	0,00	0,00	0,53	0,21	0,43
Veletiny	609	99,18	0,00	0,00	0,49	0,00	0,33
Vlčnov	2789	99,61	0,14	0,00	0,25	0,00	0,00
Vyškovec	794	99,87	0,00	0,00	0,00	0,00	0,13
Záhorovice	1195	98,66	0,33	0,00	0,17	0,08	0,75
Zlámanec	425	100,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zlechov	1256	99,12	0,24	0,48	0,00	0,00	0,16
Žitková	880	99,77	0,00	0,00	0,11	0,00	0,11
Okres celkem	115314	95,62	0,56	0,89	1,88	0,10	0,96

Zdroj: Statistický lexikon obcí v republice Československé: Země Moravskoslezská (1935)

Příl. 4: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 1991

obec	počet obyvatel	římskokatolíci	řeckokatolíci	pravoslavní	čs. husitská církev	evangelíci	ostatní	nezjištěno	bez vyznání
		(v %)							
Babice	1627	67,67	0,00	0,06	0,06	0,49	0,31	13,95	17,46
Bánov	2053	86,22	0,00	0,00	0,05	0,10	0,05	6,67	6,92
Bílovice	1590	78,81	0,00	0,06	0,00	0,13	0,69	6,67	13,65
Bojkovice	4858	64,39	0,06	0,06	0,47	0,60	0,19	15,42	18,81
Boršice	892	89,46	0,00	0,00	0,00	0,34	0,11	6,61	3,48
Boršice u Blatnice	2229	77,84	0,04	0,00	0,00	0,04	0,31	10,72	11,04
Břestek	611	76,60	0,00	0,00	0,00	1,31	0,00	11,78	10,31
Březolupy	1535	74,72	0,00	0,00	0,13	0,52	0,20	13,49	10,94
Březová	1186	94,35	0,00	0,00	0,00	0,42	0,08	3,79	1,35
Buchlovice	2369	67,75	0,04	0,08	0,04	0,97	0,30	14,14	16,67
Bystřice pod Lopeníkem	872	89,11	0,11	0,00	0,23	0,11	0,00	7,57	2,87
Částkov	407	86,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,37	6,14
Dolní Němčí	2956	90,09	0,00	0,00	0,14	0,24	0,41	6,16	2,98
Drslavice	475	86,11	0,00	0,00	0,00	0,42	0,00	8,42	5,05
Hluk	4362	78,08	0,00	0,00	0,07	0,39	0,55	13,43	7,47
Horní Němčí	866	81,87	0,00	0,00	0,12	0,12	0,46	10,74	6,70
Hostějov	53	77,36	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7,55	15,09
Hostětín	233	90,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,15	6,87
Hradčovice	1020	92,84	0,00	0,00	0,00	0,29	0,29	3,92	2,65

Huštěnovice	1024	74,22	0,00	0,00	0,29	0,39	0,39	12,50	12,21
Jalubí	1709	80,51	0,00	0,00	0,47	0,35	0,00	9,89	8,78
Jankovice	517	83,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,19	0,77	15,09
Kněžpole	1025	81,95	0,00	0,20	0,10	0,00	0,78	7,32	9,66
Komňa	531	77,02	0,00	0,00	3,77	0,19	0,00	6,59	12,43
Korytná	1048	84,83	0,00	0,00	0,19	0,19	0,29	9,73	4,77
Kostelany nad Moravou	906	79,91	0,00	0,00	0,22	0,00	0,00	12,25	7,62
Košíky	440	60,45	0,00	0,00	0,23	0,23	0,00	26,59	12,50
Kudlovice	852	79,34	0,00	0,00	0,12	0,00	0,35	6,81	13,38
Kunovice	5195	73,46	0,00	0,00	0,69	0,77	0,15	9,62	15,30
Lopeník	236	94,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,42	5,08	0,00
Medlovice	453	70,64	0,00	0,00	0,00	0,22	1,32	21,63	6,18
Mistřice	1180	88,31	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3,81	7,88
Modrá	649	73,50	0,00	0,00	0,15	0,15	0,31	18,49	7,40
Nedachlebice	872	83,83	0,00	0,00	0,00	0,11	0,00	8,60	7,45
Nedakonice	1443	79,21	0,07	0,00	0,14	0,28	0,21	16,01	4,09
Nezdenice	765	69,02	0,00	0,00	0,00	0,92	2,09	7,45	20,52
Nivnice	3259	87,36	0,00	0,03	0,03	0,55	0,09	4,30	7,64
Ořechov	651	88,94	0,00	0,00	0,00	0,00	0,31	5,99	4,76
Ostrožská Lhota	1658	77,20	0,00	0,00	0,12	0,18	0,18	14,29	8,02
Ostrožská Nová Ves	3372	78,44	0,00	0,03	0,00	0,56	0,36	8,57	12,04
Osvětimany	794	70,91	0,00	0,00	0,13	0,76	0,00	16,12	12,09
Pašovice	678	87,46	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5,31	7,23
Pitín	911	85,07	0,00	0,11	0,00	0,11	0,00	7,68	7,03

Podolí	746	84,18	0,00	0,54	0,00	0,00	1,34	9,52	4,42
Polešovice	2020	86,29	0,00	0,00	0,00	0,45	0,35	6,53	6,39
Popovice	1097	82,68	0,09	0,00	0,27	0,00	0,00	9,30	7,66
Prakšice	945	91,43	0,00	0,00	0,00	0,11	0,11	5,50	2,86
Rudice	501	88,22	0,00	0,00	0,20	1,20	0,20	6,59	3,59
Salaš	359	68,80	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,26	18,94
Slavkov	659	85,43	0,00	0,00	0,00	1,37	0,00	3,34	9,86
Staré Hutě	120	75,00	0,00	0,00	0,00	1,67	0,00	5,00	18,33
Staré Město	6882	66,77	0,00	0,06	0,17	0,67	0,35	11,71	20,27
Starý Hrozenkov	812	87,44	0,00	0,00	0,00	0,00	0,25	7,76	4,56
Strání	3820	86,88	0,03	0,05	0,26	1,15	0,16	4,92	6,54
Stříbrnice	397	86,40	0,00	0,00	0,00	1,01	0,25	8,06	4,28
Stupava	213	60,56	0,00	0,00	0,47	3,29	0,00	15,96	19,72
Suchá Loz	1158	92,75	0,00	0,00	0,00	0,43	0,43	5,09	1,30
Sušice	513	79,14	0,19	0,00	0,00	0,00	0,19	10,72	9,75
Svárov	245	89,39	0,00	0,00	0,00	0,41	0,00	7,35	2,86
Šumice	1816	84,91	0,00	0,00	0,06	0,11	0,44	3,08	11,40
Topolná	1501	73,02	0,00	0,00	0,00	0,20	0,60	14,26	11,93
Traplice	1102	80,04	0,00	0,18	0,09	0,36	0,09	11,98	7,26
Tučapy	229	93,89	0,00	0,00	0,00	0,44	0,00	3,93	1,75
Tupesy	1074	80,45	0,00	0,00	0,00	0,09	0,47	12,20	6,80
Uherské Hradiště	26765	55,58	0,03	0,04	0,48	1,00	0,44	12,67	29,77
Uherský Brod	17721	68,03	0,01	0,05	1,04	0,63	0,29	9,99	19,96
Uherský Ostroh	4451	65,51	0,00	0,00	0,52	0,56	0,02	13,86	19,52

Újezdec	261	87,74	0,00	0,00	0,38	0,00	0,00	11,88	0,00
Vápenice	222	97,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,80	0,90
Vážany	452	82,52	0,00	0,00	0,66	0,00	0,00	10,84	5,97
Velehrad	1623	44,42	0,00	0,00	0,18	0,12	0,06	44,42	10,78
Veletiny	559	83,54	0,00	0,00	0,18	0,18	0,18	8,23	7,69
Vlčnov	3108	85,07	0,16	0,00	0,13	0,32	0,06	7,40	6,85
Vyškovec	201	99,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	0,50
Záhorovice	1044	70,02	0,00	0,00	0,19	0,57	0,77	15,71	12,74
Zlámanec	316	92,72	0,00	0,00	0,00	0,95	0,00	1,90	4,43
Zlechov	1612	82,07	0,00	0,25	0,06	0,19	0,62	12,16	4,65
Žitková	282	87,94	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	8,87	3,19
Okres celkem	145188	72,83	0,02	0,03	0,34	0,56	0,30	10,75	15,17

Zdroj: ČSÚ - Sčítání lidu, domů a bytů 1991

Příl. 5: Struktura náboženského vyznání v okrese Uherské Hradiště v roce 2011

obec	počet obyvatel	věřící - nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti	věřící - hlásící se k církvi, náboženské společnosti	církev adventistů sedmého dne	čs. církev husitská	církev římsko-katolická	česko-bratrská církev evangelická	náboženská společnost Svědkové Jehovovi	pravoslavná církev v českých zemích	slezská církev evangelická augsburského vyznání	staro-katolická církev v ČR	bez náboženské víry	neuvedeno
		(v %)											
Babice	1777	8,16	28,76	0,00	0,23	25,04	0,39	0,00	0,17	0,00	0,06	21,27	41,81
Bánov	2048	6,15	53,81	0,05	0,05	50,83	0,00	0,20	0,05	0,00	0,00	8,06	31,98
Bílovice	1751	7,14	38,09	0,06	0,00	36,09	0,00	0,00	0,06	0,00	0,00	18,33	36,38
Bojkovice	4396	8,92	29,28	0,11	0,25	25,05	0,23	0,00	0,02	0,00	0,00	20,18	41,63
Boršice	2182	8,25	38,13	0,23	0,00	35,06	0,00	0,00	0,05	0,00	0,00	15,26	38,36
Boršice u Blatnice	823	3,52	54,92	0,00	0,00	48,60	0,12	0,12	0,00	0,00	0,00	4,86	36,70
Břestek	753	9,03	31,47	0,00	0,00	28,42	0,00	0,66	0,00	0,00	0,00	18,73	40,77
Březolupy	1669	8,39	31,16	0,00	0,06	28,46	0,24	0,00	0,00	0,00	0,24	19,11	41,34
Březová	1000	3,20	50,10	0,00	0,40	46,80	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,80	41,90
Buchlovice	2496	7,53	31,21	0,16	0,12	28,08	0,48	0,00	0,04	0,00	0,00	26,16	35,06
Bystřice p. Lopeníkem	747	6,56	48,86	0,00	0,27	44,85	0,13	0,00	0,00	0,00	0,00	8,30	36,28
Částkov	369	4,34	48,24	0,00	0,27	43,63	0,27	0,00	0,00	0,00	0,00	11,38	36,04
Dolní Němčí	2975	7,36	61,11	0,00	0,10	58,89	0,17	0,00	0,03	0,00	0,00	6,49	25,04
Drslavice	499	6,61	66,73	0,00	0,00	64,73	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11,62	15,03
Hluk	4312	7,33	38,29	0,14	0,05	35,06	0,21	0,02	0,09	0,00	0,00	12,62	41,77

Horní Němčí	829	8,44	47,41	0,00	0,00	45,72	0,00	0,00	0,24	0,00	0,00	10,74	33,41
Hostějov	30	10,00	53,33	0,00	0,00	53,33	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	16,67	20,00
Hostětín	236	5,93	51,69	0,00	0,42	45,34	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,71	29,66
Hradčovice	975	5,74	68,10	0,00	0,00	65,44	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10,05	16,10
Huštěnovice	938	6,82	34,33	0,00	0,11	31,98	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	22,71	36,14
Jalubí	1740	9,20	31,38	0,00	0,11	28,56	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	18,16	41,26
Jankovice	459	5,45	36,60	0,00	0,00	33,33	0,44	0,00	0,22	0,00	0,00	14,38	43,57
Kněžpole	1098	5,56	44,08	0,09	0,09	41,99	0,09	0,00	0,18	0,00	0,00	15,48	34,88
Komňa	540	5,74	34,07	0,00	2,41	28,52	0,19	0,00	0,00	0,00	0,56	15,74	44,44
Korytná	960	5,73	44,79	0,00	0,00	41,04	0,21	0,00	0,00	0,00	0,00	8,54	40,94
Kostelany n. Moravou	887	11,61	34,39	0,00	0,00	32,81	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20,18	33,82
Košíky	402	8,46	23,63	0,00	0,00	22,64	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	23,63	44,28
Kudlovice	907	9,70	31,64	0,00	0,00	28,78	0,11	0,11	0,00	0,00	0,00	26,24	32,41
Kunovice	5496	8,88	34,79	0,00	0,25	31,08	0,29	0,04	0,02	0,00	0,00	19,07	37,26
Lopeník	193	5,70	35,23	0,00	0,00	31,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,52	7,25	51,81
Medlovice	460	6,96	30,22	0,65	0,00	24,13	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15,43	47,39
Mistřice	1156	5,71	43,69	0,00	0,00	40,92	0,00	0,43	0,00	0,00	0,00	10,47	40,05
Modrá	691	8,83	36,18	0,00	0,00	33,14	0,00	0,00	0,14	0,00	0,00	21,56	33,43
Nedachlebice	796	8,79	42,71	0,00	0,00	40,45	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14,20	34,30
Nedakonice	1525	8,72	35,21	0,20	0,20	30,16	0,46	0,07	0,00	0,00	0,00	16,00	39,93
Nezdenice	764	7,59	23,04	1,70	0,00	17,93	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	16,62	52,75
Nivnice	3277	6,10	56,91	0,00	0,06	53,46	0,03	0,00	0,00	0,00	0,00	8,39	28,59
Ořechov	697	8,18	52,37	0,00	0,00	51,65	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14,49	24,96
Ostrožská Lhota	1495	6,02	50,77	0,00	0,20	47,76	0,07	0,00	0,00	0,00	0,00	13,71	29,50

Tupesy	1080	6,76	28,80	0,00	0,00	26,85	0,09	0,37	0,00	0,00	0,00	16,57	47,87
Uherské Hradiště	25818	10,48	25,64	0,05	0,17	22,59	0,29	0,09	0,07	0,00	0,01	26,37	37,52
Uherský Brod	16758	7,92	39,13	0,06	0,39	36,13	0,21	0,05	0,10	0,00	0,00	20,44	32,51
Uherský Ostroh	4334	9,46	33,39	0,05	0,18	31,06	0,30	0,00	0,00	0,00	0,00	24,87	32,28
Újezdec	219	5,48	33,33	0,00	1,83	29,68	0,00	0,00	0,46	0,00	0,00	8,68	52,51
Vápenice	179	3,91	58,66	0,56	0,00	58,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,70	30,73
Vážany	415	10,84	52,05	0,00	0,00	49,40	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	14,22	22,89
Velehrad	1276	5,56	34,56	0,00	0,47	31,19	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	17,63	42,24
Veletiny	552	5,25	55,98	0,00	0,36	52,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	17,93	20,83
Vlčnov	2961	7,02	41,78	0,00	0,17	39,51	0,24	0,00	0,00	0,00	0,03	13,81	37,39
Vyškovec	129	3,88	39,53	0,00	0,00	34,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,55	55,04
Záhorovice	1034	6,09	35,11	0,48	0,10	30,37	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	17,99	40,81
Zlámanec	294	9,52	44,56	0,00	0,00	41,50	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	11,56	34,01
Zlechov	1654	7,80	35,91	0,00	0,00	33,37	0,06	0,54	0,12	0,06	0,00	16,08	40,08
Žitková	176	6,82	38,07	0,00	0,00	32,95	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	6,25	48,86
Okres celkem	141467	8,09	37,78	0,07	0,15	34,74	0,20	0,05	0,05	0,00	0,01	18,13	35,99

Zdroj: ČSÚ - Sčítání lidu, domů a bytů 2011

**Příl. 6: Index ateizace v obcích okresu Uherské Hradiště v letech
1991–2011**

obec	index ateizace (%)	index ateizace 2 (%)
Babice	4,62	20,41
Bánov	1,22	4,79
Bílovice	5,42	16,62
Bojkovice	1,68	15,85
Boršice	12,21	21,85
Boršice u Blatnice	-6,94	-5,35
Břestek	9,38	22,56
Březolupy	9,17	22,82
Březová	3,50	6,96
Buchlovice	11,39	25,89
Bystřice pod Lopeníkem	5,59	10,24
Částkov	5,58	11,96
Dolní Němčí	3,62	5,66
Drslavice	6,92	8,64
Hluk	5,56	14,26
Horní Němčí	4,33	9,32
Hostějov	1,85	5,39
Hostětín	6,28	11,89
Hradčovice	7,61	9,49
Huštěnovice	11,96	25,11
Jalubí	10,29	23,47
Jankovice	-0,83	12,12
Kněžpole	6,45	14,91
Komňa	3,78	17,33
Korytná	3,96	9,69
Kostelany nad Moravou	13,60	23,89
Košíky	12,72	30,59
Kudlovice	14,85	28,57
Kunovice	4,45	16,21
Lopeník	7,25	15,05
Medlovice	9,86	23,29
Mistřice	2,81	10,09
Modrá	15,30	25,64
Nedachlebice	7,28	14,64
Nedakonice	12,42	22,88
Nezdenice	-4,91	16,71
Nivnice	0,81	4,10
Ořechov	10,22	15,01
Ostrožská Lhota	6,19	11,13

Ostrožská Nová Ves	6,01	19,00
Osvětimany	5,90	17,23
Pašovice	6,26	10,61
Pitín	11,35	19,97
Podolí	14,38	28,05
Polešovice	6,12	10,87
Popovice	4,49	10,43
Prakšice	7,35	9,87
Rudice	8,01	16,89
Salaš	9,42	24,83
Slavkov	2,76	11,63
Staré Hutě	17,08	38,81
Staré Město	1,37	16,56
Starý Hrozenkov	3,25	8,70
Strání	0,99	3,82
Stříbrnice	6,77	14,78
Stupava	18,87	32,87
Suchá Loz	5,04	7,08
Sušice	5,58	18,93
Svárov	11,29	21,35
Šumice	-2,00	1,75
Topolná	7,98	15,80
Traplice	7,25	18,00
Tučapy	8,22	14,87
Tupesy	10,49	26,07
Uherské Hradiště	-4,85	12,30
Uherský Brod	0,60	10,42
Uherský Ostroh	6,65	18,19
Újezdec	8,68	18,27
Vápenice	5,86	8,84
Vážany	8,77	12,58
Velehrad	7,68	13,81
Veletiny	11,10	15,58
Vlčnov	7,47	15,83
Vyškovec	1,06	2,96
Záhorovice	6,02	18,00
Zlámanec	7,46	13,62
Zlechov	11,99	22,75
Žitková	3,16	9,04

Zdroj: ČSÚ - Sčítání lidu, domů a bytů 1991; Sčítání lidu, domů a bytů 2011